Rodica Frențiu

Hitori sumo o toru:
301 EXPRESII IDIOMATICE JAPONEZE

Rodica Frențiu

Hitori sumo o toru:
301 EXPRESII IDIOMATICE JAPONEZE

Argonaut
Cluj-Napoca, 2018

CUPRINS

I. ARGUMENT 7

II. EXPRESIILE IDIOMATICE [慣用句]
ÎN „ACTUALITATE" CULTURALĂ 13

III. EXPRESIILE IDIOMATICE ŞI
CUNOAŞTEREA ENCICLOPEDICĂ 39
III.1. Expresii idiomatice focalizate pe universul natural .. 39
III.2. Expresii idiomatice focalizate pe universul uman 48

IV. EXPRESIILE IDIOMATICE CA *TEXTE CULTURALE* 69

V. PROVERBE ŞI ZICĂTORI [諺] 98

VI. MAXIME ŞI CUGETĂRI DIN PATRU
KANJI [四字塾語] 111

VII. BIBLIOGRAFIE 113

I. ARGUMENT

Studiul limbilor ne conduce la configuraţia spirituală interioară care, în toate generaţiile umane, este purtătoarea celor mai profunde concepţii, a celei mai mari bogăţii de idei şi a celor mai nobile sentimente.

Wilhelm von Humboldt, *Despre diversitatea culturală a limbilor şi influenţa ei asupra dezvoltării spirituale a umanităţii*

Volumul de faţă s-a născut din dorinţa de a evidenţia corelaţia între limbaj şi experienţa umană, folosind un material ilustrativ oferit de expresiile idiomatice ale limbii japoneze şi se adresează în special celor interesaţi de limba şi cultura Ţării Soarelui Răsare.

Definite ca fapte de creaţie lingvistică devenite tradiţie, expresiile idiomatice semnalează două tipuri de legături între entităţile lexicale care se combină: una

internă, în care un concept este integrat într-un ansamblu lexical în care elementele constituente nu pot fi separate fără a se distruge semnificaţia întregului, şi o alta externă, în care realitatea fenomenală a lumii empirice şi structurile interioare ale conştiinţei se întrepătrund în grade şi direcţii diferite.

Cuprinsul volumului, urmărind această premisă de cercetare, încearcă să-şi justifice demersul. Având drept cadru teoretic lingvistica integrală fundamentată de Eugenio Coşeriu (1921-2002), studiul *Expresiile idiomatice în „actualitate" culturală*, cu care debutează cercetarea noastră, analizează idiomul ca un „discurs repetat" cu o structură complexă, constituită dintr-o reţea de relaţii de tip lexical şi gramatical, al cărei sens este determinat sau completat de contextul cultural. Dorim să accentuăm, astfel, felul în care expresia idiomatică urmează norme proprii pentru constituirea sensului, diferite de cele ale tehnicii libere, ilustrând modalitatea prin care aceasta probează, poate mai mult decât o face cuvântul lexematic propriu-zis, condiţionarea limbajului prin „lucruri" şi prin „cunoaşterea despre lucruri".

Capitolul următor *Expresiile idiomatice şi cunoaşterea enciclopedică* inventariază cele mai uzuale expresii idiomatice japoneze, departajate în două liste, dintre care una conţine idiomurile ce au drept centru de interes universul natural (plante, animale, păsări, anotimpuri etc.), iar cealaltă idiomurile al căror cuvânt-

cheie este focalizat pe universul uman. Lista din urmă, fără să fie o inventariere exhaustivă, trasează, printre altele, şi conturul trupului omenesc, sugerând numărul mare al expresiilor idiomatice din limba japoneză ce conţin cuvinte-cheie precum „cap", „ochi", „gură", „mână", „picior" etc. (Cu excepţia expresiilor idiomatice ce conturează trupul uman, a celor ce exemplifică întrebuinţarea cifrelor/ numerelor şi a celor devenite, în timp, saluturi, restul idiomurilor sunt prezentate urmând ordinea alfabetică a limbii japoneze.)

Capitolul *Expresiile idiomatice ca texte culturale* tratează expresiile idiomatice ca vehiculi ai sensului cultural, grupând exemplele alese în câteva categorii: arte tradiţionale, cifre/ numere, saluturi. Am completat lista şi cu trei poeme *haiku* (poem într-un vers din 17 silabe) celebre atribuite *shogun*-ilor Oda Nobunaga (1534-1582), Toyotomi Hideyoshi (1537-1598) şi Tokugawa Ieyasu (1543-1616), versuri care au ajuns să fie folosite azi pentru exprimarea unor trăsături de caracter ca violenţa, coerciţia, răbdarea, în încercarea de a atrage atenţia asupra felului în care limba *trăieşte* în gura poporului ce o vorbeşte.

În final, în aceeaşi ordine de idei a familiarizării, mediată de limbă şi cultură, a cititorului român cu mentalitatea şi spiritualitatea japoneză, am considerat oportun să completăm introducerea în universul expresiilor idiomatice japoneze nu numai cu o listă de proverbe şi zicători, ci şi cu una ce conţine ceea ce

limba japoneză numeşte *yojijukugo* sau „maxime şi cugetări din patru caractere chinezeşti”. *Yojijukugo* evidenţiază, poate mai mult decât orice, particularităţi marcante ale limbii japoneze, printre care se numără scrierea ce foloseşte, în acest caz, exclusiv ideogramele chinezeşti (*kanji*), relevând, printr-o exprimare extrem de succintă, concepţia lingvistică despre lume a unei comunităţi. [În mod obişnuit, scrierea japoneză combină *kanji* cu silabarele *kana* (*hiragana* şi *katakana*)].

Iar ceea ce ar trece drept traducere în limba română, fiind vorba de limbi mult îndepărtate geografic şi sensibilităţi deosebite, devine, firesc, o convenţie de analogii aproximative. Am încercat să găsim pentru idiomul sau proverbul japonez, pe cât a fost posibil, un corespondent românesc echivalent, iar, în situaţiile în care n-am reuşit această echivalenţă, am apelat la explicitarea sensului.

Şi, ca o aplicaţie practică imediată, dacă ar fi să iniţiem, pe baza cuprinsului acestui volum, un studiu comparativ/ contrastiv între limbile română şi japoneză, s-ar putea observa uşor nu numai diferenţe inerente, ci şi asemănări surprinzătoare între cele două limbi, ce, într-o simplă clasificare, ar putea cuprinde: 1. expresii idiomatice similare (parţial sau total) din punctul de vedere al expresiei şi al conţinutului în limbile română şi japoneză: 雨が降ろうと、槍が降ろうと (*ame ga furō to, yari ga furō to*) „tună, fulgeră, mergem înainte” ; 水に流す (*mizu ni nagasu*) „a lăsa lucrurile

să curgă la vale” ; 肩身が狭い (*katami ga semai*) „a se face mic în faţa cuiva”; 2. expresii idiomatice similare din punctul de vedere al conţinutului în limbile română şi japoneză: 根も葉もない、風の便り (*ne mo ha mo nai, kaze no tayori*) „gura satului” ; 高嶺の花、雲をつかむよう (*takane no hana, kumo o tsukamu yō*) „pasărea mălai visează” ; 竹を割ったよう (*take o watta yō*) „om cu coloana vertebrală” ; 瓜二つ (*uri futatsu*) „(seamănă) ca două picături de ploaie” ; すし詰め (*sushi zume*) „(înghesuit) ca sardelele”; 3. expresii idiomatice japoneze fără echivalent în limba română: 一人相撲を取る (*hitori sumō o toru*) = < a te strădui de unul singur > [lit. a face sumo de unul singur]; 鶴の一声 (*tsuru no koe*) = < vocea autorităţii > [lit. vocea/ glasul cocorului]; 後ろ髪を引かれる思い (*ushiro kami o hikareru omoi*) = *a umbla după potcoave de cai morţi*/ < regret pentru ceva lăsat în urmă > [lit. gând tras de părul din spate]; 朝飯前 (*asaban mae*) = *o nimica toată*/ < puţin > [lit. înainte de masa de dimineaţă]; 匙を投げる (*saji o nageru*) = < a ajunge la disperare > [lit. a arunca lingura]; 刺身のつま (*sashimi no tsuma*) = < lipsit de orice importanţă, nesemnificativ > [lit. garnitura (bucăţele de legume) de la sashimi]; 太鼓判を押す (*taikoban o osu*) = < a pleda cu entuziasm pentru cineva; a-şi scoate toate armele la bătaie > [lit.

a sigila cu o ştampilă mare]. Se poate lesne observa că lexiile complexe folosite ca exemplificare pentru ultima categorie, ce dau măsura *creativităţii lingvistice* într-o limbă, în încercarea de corespondenţă expresivă şi de cod, pentru o înţelegere adecvată, fac apel la *semiosfera* culturală.

Neglijate până acum de investigaţia lingvistică tradiţională, poate tocmai datorită dificultăţii de abordare pluri şi trans-disciplinară, expresiile idiomatice pot contribui, însă, convingător, la definirea „caracterului" unei limbi. Wilhelm von Humboldt (1767-1835), în dorinţa de a configura conceptul de „individualitate spirituală" a unei limbi, se întreba unde ar putea fi găsită aceasta şi cum prinde ea rădăcină în limbă ?! Credem că structurile idiomatice ar putea fi un posibil răspuns...

Desigur, titlul acestui curs introductiv în expresiile idiomatice japoneze nu fixează într-un număr riguros exemplele inventariate, ci sugerează doar că numărul lor depăşeşte trei sute...

Şi nu în ultimul rând, dorim să menţionăm că aniversăm, prin acest volum, cei 20 de ani ai specializării *Limba şi literatura japoneză* la Facultatea de Litere, Universitatea Babeş-Bolyai ...

II. EXPRESIILE IDIOMATICE ÎN „ACTUALITATE" CULTURALĂ

What is most valuable is gentleness of spirit..
Prince Shōtoku,
Constitution of Seventeen Articles (604)

Recitindu-i pe Aristotel şi Humboldt, Eugenio Coseriu (cf. 2001: 124) arată că limbajul, fără să fie produsul gândirii logice, în condiţiile în care acesta din urmă se bazează cu necesitate pe limbaj, reprezintă prima manifestare specifică a omului ca om. Prin limbaj, omul poate cunoaşte lumea şi, în acelaşi timp, se poate cunoaşte pe el însuşi, fixând şi obiectivând această cunoaştere dincolo de impresii sau reacţii imediate.

Limbajul se manifestă în mod concret ca activitate umană particulară de a vorbi cu celălalt prin intermediul unei limbi, dar, concepând limbajul ca *energeia*, acesta devine un act de creaţie în toate formele sale. A vorbi înseamnă, în lingvistica integrală propusă de Eugenio Coseriu, *a crea* (cf. Coseriu 2001:

13), iar limbajul ca unitate de intuiţie şi expresie devine esenţial pentru definirea omului. Fiind atât *logos* („appréhension de l'être"), cât şi *logos* intersubiectiv („forme et expression de l'historicité de l'homme") (Coseriu 2001: 30), limbajul în general atinge dimensiunea omului şi a fiinţei, în timp ce limba corespunde relaţiei omului cu ceilalţi indivizi umani, definind „umanitatea" omului sau capacitatea acestuia nu numai de a-şi pune întrebări legate de *a fi* într-o lume exterioară şi într-una lăuntrică, ci şi de a interpreta acest *a fi*.

Definind limbajul ca o activitate umană universală, care se realizează întotdeauna indiviual prin vorbitorii unei limbi, în acord cu normele unei comunităţi lingvistice istorice, Eugenio Coseriu (v. 2000: 223-249) identifică trei planuri ale limbajului: universal, istoric şi individual. La nivel universal, limbajul ca activitate este vorbirea în general, la cel istoric acesta înseamnă a vorbi o limbă, iar la nivel individual el ar corespunde limbajului realizat de individ într-o situaţie istorică determinată, numită de Coseriu „discurs". Delimitarea celor trei planuri ale limbajului este extrem de importantă întrucât ea trimite la trei niveluri de funcţionalitate a conţinutului lingvistic: *desemnare*, *semnificat* şi *sens*, a căror apariţie într-un text nu poate fi decât simultană (cf. Coseriu 2000: 246). „Designaţia" ar fi, în lingvistica integrală, relaţia între semn şi „lucrul" numit sau referinţa la „realitate", în

timp ce „semnificatul” ar trimite la conţinutul semnului lingvistic dat printr-o limbă, iar „sensul” la „conţinutul” specific al unui act de vorbire, respectiv al unui „discurs”. Devine, astfel, evident că, pentru sens, semnificatul şi designaţia combinate se comportă ca un semn material (semnificant) în raport cu ceea ce semnifică (semnificat) (cf. Coseriu 2001: 334).

Având în vedere că sensul este conţinutul unui act de vorbire sau al unui discurs (v. Coseriu 2001: 355), acesta apare prin concursul designaţiei şi al semnificatului limbii, la care se adaugă determinările extralingvistice ale discursului luat în considerare, cum ar fi, spre exemplu, „cunoaşterea” lucrurilor desemnate, „cunoaşterea” situaţiei în care se vorbeşte sau „cunoaşterea” persoanelor care participă la acest discurs (v. Coseriu 2001: 165). Realitatea desemnată de un cuvânt/ grupaj de cuvinte nu poate fi eludată, ea, realitatea, constituind, în fapt, un „punct de reper” necesar pentru orice consideraţie semantică a limbajului (v. Coseriu 2001: 101). Reproşul adus, uneori, limbajului că ar fi insuficient întrucât el nu se poate referi la lume cu toate detaliile se dovedeşte inadecvat. Este adevărat că limbajul nu comunică direct condiţiile contextuale, dar nu o face deoarece nu este necesar să o facă. El se foloseşte însă chiar de aceste condiţii, expresia reală implicându-le şi conţinându-le, astfel încât acesta nu numai că analizează realitatea, ci se şi raportează la lumea reală. Or, structura idiomatică dintr-

o limbă, interpretată ca expresie lingvistică a experienţei umane, pare să devină, la rândul său, un exemplu evident că limbajul aparţine, concomitent, naturii şi spiritului (cf. Coseriu 2001: 131), exteriorităţii lumii şi interiorităţii conştiinţei.

« Toate limbile sunt diferite între ele. » – reprezintă aserţiunea pe care Wilhelm von Humboldt o dezbate în capitolul *Caracterul limbilor* din lucrarea sa *Despre multiplicitatea construcţiilor lingvistice* (v. Humboldt 1998: 302), unde se evidenţiază faptul că orice limbă are un „caracter" şi că, tocmai datorită acestuia, fiecare limbă dezvăluie o viziune proprie asupra lumii. Întrebarea care se naşte firesc, în urma relevării aşa-numitei „individualităţi" a unei limbi, este legată de felul în care fiecare limbă particulară încearcă şi reuşeşte să-l exprime, de modalitatea în care se înrădăcinează această „individualitate spirituală" în limbă şi cum poate fi ea demonstrată. Constatând şi acceptând „individualitatea" fiecărei limbi, filosoful german se întreabă, motivat, în ce elemente ale limbilor ar putea fi ancorat caracterul acestora. Încercăm să argumentăm în cele ce urmează că, în cazul limbii japoneze, şi expresiile idiomatice îi pot defini convingător „caracterul".

Limba japoneză, într-o descriere succintă, atrage atenţia printr-o structură morfologică aparent neaşteptat de simplă: numele japonez nu manifestă diferenţa de număr, gen şi caz; verbul nu numai că nu

face distincţia de persoană, dar are şi un timp gramatical foarte slab diferenţiat într-un trecut şi un non-trecut (prezent sau viitor); categoria pronominală este o achiziţie relativ recentă a limbii, iar adjectivul japonez nu prezintă grade de comparaţie, toate aceste caracteristici orientând înspre un caracter „impersonal" al limbii. Spre exemplu, propoziţia japoneză: *Kodomo wa kuru.* ar putea avea două traduceri într-o limbă indo-europeană. Una, de tip funcţional, ar fi: ‚Copilul/ copiii vine/ vin sau va veni/ vor veni.', iar o alta, în litera şi în spiritul limbii japoneze, ar putea fi redată aproximativ prin: ‚În ceea ce priveşte un anumit număr de membri ai clasei < copil >, există un < a veni >.' (v. Coseriu 2001: 168-169).

Dând seama de caracterul popoarelor şi de nevoia de a găsi expresia sonoră adecvată stărilor şi sentimentelor resimţite de sufletul omenesc (cf. Humboldt 1998: 303), în construcţia limbilor *subiectivitatea* joacă un rol important. Limba, definită ca o „structurare semantică" a lumii exterioare (cf. Coseriu 2001: 173), structurează în mod subiectiv realitatea extra-lingvistică, impunând adesea o realitate dată de interpretarea subiectivă a omului. „Subiectivitatea", divizată într-o „subiectivitate" încorporată în sistemul lexical şi gramatical al unei limbi, într-o „subiectivitate" exterioară sistemului gramatical şi lexical şi într-una sporadică, ocazională (cf. Coseriu 2001: 229), ca fapt lingvistic obiectiv, este, drept urmare, constitutivă limbajului, structurile idioma-

tice ale unei limbi putând fi interpretate ca o ilustrare, prin excelenţă, a primului tip de subiectivitate, manifestată la nivelul lexical şi gramatical al limbii. Astfel, idiomul japonez *chacha o ireru*, ce-ar putea fi tradus în limba română prin ‚a întrerupe tachinând' şi a cărui transpunere literală ar fi ‚a face ceai după ceai', în condiţiile în care, în mod obişnuit, „a prepara ceai" se spune în limba japoneză „(o)cha o ireru", repetiţia lexemului „cha" cu semnificaţia ‚ceai' pare să sugereze graba şi neatenţia din partea unuia dintre participanţii la conversaţie. Mai mult, în limba japoneză, lexemul folosit frecvent pentru „ceai" este, mai degrabă, „ocha", decât „cha", „o" din „ocha" amintind de un prefix de politeţe, care, de-a lungul timpului, s-a sudat de cuvânt astfel încât azi nu mai este recunoscut ca atare, omisiunea acestuia însă din lexemul ce intră în construcţia idiomului luat în discuţie putând sugera şi o oarecare lipsă de respect manifestată între locutor şi interlocutor.

Limbajul, definit ca *activitate creativă*, are drept caracteristică principală, după Eugenio Coseriu, faptul că el este, în acelaşi timp, „expresie cu semnificaţie", respectiv „expresie şi semnificaţie" (Coseriu 2001: 23) sau, reformulat, un sistem de semne, prin semn înţelegându-se „un instrument convenţional şi un element de cultură care aparţine unei comunităţi" (Coseriu 1995: 22). Continuându-l pe Platon, care specifică două „funcţiuni fundamentale" în limbă, una

de „numire” şi alta de „spunere” a ceva despre ceva denumit deja, distincţie prezentă şi azi în ceea ce numim „lexic” şi „gramatică”, Coseriu separă două tipuri de semnificaţii: semnificaţia lexicală şi cea gramaticală, care, fără să coincidă exact, ar corespunde cu vocabularul şi cu gramatica sau structura gramaticală.

Neglijate până acum de investigaţia lingvistică tradiţională, este interesant, credem, să încercăm să situăm idiomurile în această clasificare, folosind un corpus ilustrativ oferit de limba japoneză. Funcţia lexicală, cea mai importantă dintre funcţiile limbii, structurează experienţa primară cu ajutorul cuvintelor şi este anterioară funcţiilor necesare combinării cuvintelor. Până în momentul de faţă însă, studiile dedicate funcţiei lexicale îşi focalizează atenţia pe materialul faptic oferit doar de cuvintele lexematice propriu-zise, eliminând din cercetarea efectuată grupajul de cuvinte sudat constituit de structura idiomatică sau „discursul repetat”, cum a fost acesta denumit de Eugenio Coseriu:

„Le « discours répété » comprend tout ce qui est traditionnellement figé comme « expression », « phrase » ou « locution » et dont les élements constitutifs ne sont pas remplaçable ou re - combinables selon des règles actuelles de la langue.” (Coseriu 2001: 235)

Asociat tehnicii libere, al cărei contrafort este, „discursul repetat" (v. Coseriu 2001: 110) arată modalitatea în care, într-un discurs, se întâlneşte ceea ce poate fi efectiv combinat cu ceea ce a fost deja combinat. Mai mult, la fel cum se întâmplă şi în cazul unor lexeme ca *geisha*, *samurai*, *kamikaze*, termeni culturali pentru a căror semnificaţie devine importantă cunoaşterea „contextului extraverbal" (v. Coseriu 2001: 58) în care îşi au originea, cu ajutorul acestor forme de „discurs repetat" precum citatele, expresiile fixe, proverbele, se poate recupera studiul obiectelor („l'étude des « chose »") (Coseriu 2001: 113), o investigaţie de acest fel clarificând aportul adus de cunoaşterea lucrurilor şi a „lumii" la activitatea de a vorbi. Împreună cu contextul idiomatic (limba însăşi) şi cu cel verbal (discursul însuşi), contextul cultural contribuie la constituirea, în sens general, a contextului activităţii de vorbire sau al realităţii ce înconjoară un semn, un act de vorbire sau un discurs. Înglobând tot ceea ce aparţine unei tradiţii culturale a unei comunităţi, contextul cultural devine, de altfel, o formă particulară a contextului istoric (cf. Coseriu 2001: 62). Spre exemplu, idiomul japonez *abura o uru*, ce-ar putea fi tradus în limba română prin ‚a pierde vremea' şi al cărui sens literal ar fi ‚a vinde ulei', este legat de perioada Edo (1600-1867) din istoria culturală a Japoniei, când, în lipsa electricităţii, măsuratul uleiului de către vânzătorii ambulanţi cerea oarecare timp.

Inevitabil, în timp ce-şi făceau meseria, aceştia intrau în conversaţie cu gazdele în a căror casă se aflau, ceea ce-i făcea pe vecini, a căror aşteptare se prelungea, să creadă că întârzierea vânzătorilor ambulanţi se datora caracterului lor de pierde-vară. Urmând aceeaşi cale de interpretare, o expresie idiomatică japoneză ca *atama o sageru,* cu echivalentul românesc ‚a ceda, a se supune' şi a cărei traducere literală ar fi ‚a-şi apleca capul', trimite, neîndoielnic, la salutul japonez ce face ca respectul, recunoştinţa şi consimţământul pentru celălalt să fie arătate şi prin plecăciunea capului (*ojigi*). Asemănător, un idiom ca *bansaku o tsukiru*, tradus în română prin ‚a epuiza toate posibilităţile', şi a cărui transpunere literală ar deveni ‚a se sfârşi zece mii de posibilităţi', pentru o înţelegere corectă, ar necesita, credem, cunoaşterea faptului că ideograma chinezească 万, cu citirile ‚man' sau ‚ban', ce intră în componenţa cuvântului „bansaku" are, pe lângă accepţiunea de ‚zece mii' şi aceea de ‚tot'.

Contextul non-verbal a fost adesea ignorat de către lingvişti, deşi, în cazul expresiilor idiomatice, el face posibilă înţelegerea limbii ca unitatea intuiţiei şi a expresiei (v. Coseriu 2001: 28), ca pură creaţie de semnificaţi şi „semne", expresiile idiomatice ca perifraze ale unui cuvânt-cheie constituind mai degrabă decât o categorie a sinonimelor lingvistice una a sinonimelor cognitive. Structura idiomatică *pin kara kiri made*, cu o posibilă traducere în limba română prin

‚unu, vârf, început', ‚de sus până jos', este, în limba japoneză, parafraza ce doreşte să sugereze varietatea, diversitatea lucrurilor. Este interesant însă că acest idiom conţine două cuvinte cu un etimon neologic: „pin" este derivat din portugezul „pinto", cu semnificaţia ‚unu', iar „kiri" este un derivat de la „kuruso", adaptarea fonetică la limba japoneză a lexemului portughez „cruz", cu semnificaţia ‚cruce'. Dar orizontala şi verticala care reprezintă semnul iconic al crucii pentru credinţa creştină constituie trăsăturile care compun ideograma chinezească „十", a cărei semnificaţie, în limba japoneză, este ‚zece'. Prin urmare, traducerea literală a idiomului ar fi ‚de la 1 la 10', unde, firesc, într-o numărătoare de la unu (=*pin*) la zece (=*kiri*), „pin" ar constitui nivelul cel mai scăzut, în timp ce „kiri" ar exprima nivelul cel mai înalt. Condiţionarea limbajului prin „lucruri" şi prin „cunoaşterile despre lucruri" devine, credem, evidentă, iar corelaţia limbaj-cultură oportună:

„În ceea ce priveşte relaţia între limbaj şi cultură, trebuie remarcat că aceasta se prezintă în mod esenţial în trei sensuri diferite. Pe de o parte, limbajul însuşi este o formă primară a «culturii», a obiectivării creativităţii umane (sau, cum se spune – şi aceasta reprezintă unul şi acelaşi lucru -, a «spiritului creator »). Pe de altă parte, limbajul reflectă cultura non - lingvistică; el este «actualitatea culturii» (Hegel), adică exprimă « cunoaşterile », ideile şi judecăţile despre

«realitatea» cunoscută (şi, de asemenea, realităţile «sociale» şi ale limbajului însuşi ca segment al realităţii). În afară de aceasta, nu se vorbeşte numai cu ajutorul limbajului, ca atare, al «competenţei lingvistice», ci şi prin intermediul «competenţei extralingvistice», al «cunoaşterii lumii», adică prin intermediul cunoaşterilor, ideilor şi judecăţilor despre «lucruri»; iar «cunoaşterea lumii » influenţează expresia lingvistică şi o determină într-o oarecare măsură." (Coseriu 1994:139)

Asemănător poeziei, idiomurile propun obiectivarea unui conţinut intuitiv al conştiinţei, fiind situate dincolo de distincţia ce se poate face între adevărat şi fals, între existenţă şi non-existenţă. Ca rezultat al unui act de creaţie, arhitectura idiomurilor prezintă o structură complexă, constituind o reţea de relaţii de tip lexical şi gramatical ce poate determina sau completa sensul. Prezentând limba ca o activitate creatoare, expresiile idiomatice fac loc unor nenumărate posibilităţi de „a vorbi o limbă":

„La variabilité des significations, en particulier les déplacements de sens nombreux et d'une grande portée ainsi qu'une aptitude illimitée pour les paraphrases multiples sont précisément les propriétés qui favorisent la créativité d'une langue naturelle et confèrent non seulement à l'activité poétique mais aussi à l'activité scientifique des possibilités d'invention continues." (Jakobson 1973: 29)

Termenul „idiom” din limbile occidentale, a cărui etimologie trimite la gr. *idios*, cu semnificaţia ‚privat, particular’, este prezentat, în *Dicţionarul Longman al limbii engleze* (2008: 805), cu următoarele accepţiuni: „1. group of words that has a special meaning that is different from the ordinary meaning of each separate word; 2. (formal or technical) a style of expression in writing, speech, or music that is typical of a particular group of people”, în timp ce *Dicţionarul Longman englez-japonez* (2006: 807) îi propune următorii termeni echivalenţi în limba japoneză: 1. „idiomu, jukugo, kanyōku”; 2. „sakuhū, sutairu”. Întrucât studiul de faţă este interesat de prima accepţiune a termenului, vom supune atenţiei, în continuare, echivalenţii japonezi „idiomu”, „jukugo”, „kanyōku”. Dacă „idiomu” este o simplă adaptare la limba japoneză a englezescului „idiom”, ocurenţa „jukugo” are o intrare în dicţionar cu trei semnificaţii: 1. „cuvânt compus, idiom”; 2. „cuvânt chinezesc (*kango*)”; 3. „*kanyōku*, idiomatic phrase (s.n.)” (cf. *Nihongo daijiten* 1995: 1014), ocurenţa „kanyōku” prezentând, în schimb, o singură accepţiune, şi anume „reformulare fixă, cuvânt *kanyō*, idiom, expresie idiomatică (s.n.)” (cf. *Nihongo daijiten* 1995: 480). Se poate lesne observa că, în limba japoneză, „jukugo” şi „kanyōku” sunt termeni de metalimbaj, definiţi de dicţionarul enciclopedic al limbii japoneze aproximativ unul prin

celălalt, lipsa unei clare disocieri dintre ei fiind exprimată chiar de echivalenţii oferiţi în limba engleză.

Recunoscând că ceea ce este exprimat prin cuvinte este întotdeauna mai puţin decât ceea ce s-a spus, idiomurile se transformă oarecum într-o activitate expresivă „complementară", ce retrimite cuvintele la senzaţiile, sentimentele sau stările din care au provenit (v. Smith, apud Butaciu 2009: 36), încercând să le reîncorporeze nu numai în imagini vizuale sau în senzaţiile dinamice ale corpului, ci şi în cele ale activităţii de cunoaştere a „lumii". Activând în mod particular valenţa culturală a contextului pe care-l presupune activitatea de a vorbi într-o limbă, idiomul prezintă un mecanism dinamic ce face apel de nenumărate ori la figurile retorice pentru a constitui un sens. Dacă, spre exemplu, expresia idiomatică japoneză *eimin suru*, cu echivalentul românesc ‚a se sfârşi', a cărui redare literală ar fi ‚a dormi somnul de veci', este uşor accesibilă oricărui non-nativ, datorită unei „cunoaşteri" universale în care moartea este interpretată metaforic ca un „somn etern", idiomul *ocha o nigosu*, ce-ar putea fi tradus în limba română prin ‚a ieşi dintr-o situaţie neplăcută' şi a cărui tălmăcire literală ar deveni ‚a tulbura ceaiul', cere, pentru a accede la un nivel semantic de profunzime al său, „cunoaşterea" ceaiului verde, pentru a putea face analogia cu limpezimea culorii „licorii verzi", ce lasă clar vederii fundul ceştii în care a fost turnată.

De asemenea, între expresia idiomatică *doro o kaburu*, al cărei sens ar fi ‚a-ţi asuma responsabilitatea altuia' şi care ar avea o traducere literală ‚a turna noroi (pe cap)', şi *koan*-ul (parabola) Zen cu numărul şaizeci şi patru „Chōshū poartă o pereche de pantofi pe cap", din colecţia de parabole „Hekigan-roku", comentate de preotul chinez Yüan-wu, în anul 1225, *koan* menţionat şi de Yukio Mishima în romanul „Templul de aur", pare să existe o legătură irefutabilă. *Koan*-ul Zen, ce este, de fapt, o enigmă cu un tâlc foarte greu dacă nu imposibil de descifrat, povesteşte cum, în perioada T'ang, o pisicuţă intrată în grădina unui templu devine prilej de dispută între aripa de vest şi cea de est a clădirii. Dar părintele Nansen, ce urmărea cearta, apucă pisicuţa de ceafă, îi pune un cuţit la gât cerându-le călugărilor ce şi-o disputau să spună cuvântul potrivit pentru a salva viaţa animalului. Nimeni nu este însă în stare să răspundă cerinţei lui Nansen şi pisica este omorâtă. La lăsarea serii, se întoarce la templu mai-marele Chōshū, căruia i se relatează evenimentul. Chōshū ascultă în tăcere şi iese din încăpere punându-şi încălţămintea pe cap (v. Mishima 2000: 62). Tâlcul *koan*-ului ce încearcă să motiveze gestul lui Nansen prin anihilarea iluziei sinelui, îndepărtând orice contradicţie între sine şi ceilalţi, iar acela de o infinită mărinimie al lui Chōshū de a-şi pune obiecte murdare pe cap prin considerarea lui ca o dovadă de nobleţe

budistă, stă, fără îndoială, la baza înţelegerii idiomului menţionat mai sus.

Numit de Eugenio Coseriu „discurs repetat", idiomul, situat dincolo de fonetică, vocabular sau gramatică, urmând norme proprii, diferite de cele ale tehnicii libere (v. Coseriu 2001: 114), şi-a găsit în literatura de specialitate recentă variate accepţiuni, dintre care amintim: „termen ambiguu" folosit în mod controversat, „combinaţie de cuvinte" cu un sens special, „frază specială", „anomalie verbală", „idiosincrazie" a limbii (v. Butaciu 2009: 13-14), „scuză" sau „pretext" (v. Egan 2008: 381-409) datorită „inflexibilităţii" şi „lipsei de predictabilitate" şi, nu în ultimul rând, „exemplu obscur" (Wearing 2012: 500), în care elementele componente se conectează prin procedee de tip figurativ ca similaritatea şi analogia. În ciuda definiţiilor multiple, aceste unităţi nestructurate semantic numite „idiomuri" sunt acceptate, în final, în literatura de specialitate europeană ca „frazeme" ale căror trăsături specifice sunt date de: stabilitate, idiomaticitate şi polilexicalitate (cf. Burger, apud Piirainen 2012: 33).

Diferenţiindu-se de proverbe ce se caracterizează prin universalitatea adevărului exprimat, prin forţa ilocuţionară şi prin autonomia discursivă (v. Piirainen 2012: 33), idiomurile capătă în frazeologia europeană funcţia categoriilor morfologice de substantiv, verb, adjectiv sau adverb, studii recente fiind dedicate chiar

sintaxei, semanticii şi pragmaticii idiomurilor sau analizei lor din perspectiva sociolingvisticii şi a psiholingvisticii. Deşi toate aceste abordări privesc cultura ca o dominantă fundamentală constantă în frazeologie (cf. Piirainen 2012: 47), doar câteva studii au tratat relaţia dintre idiomuri şi cultură în detaliu.

Printre numeroasele definiţii date limbii de-a lungul timpului, se remarcă şi cea propusă de semiotica culturală, pentru care limba este un artefact cultural, reflectând, prin urmare, caracteristici ale culturii în care a apărut. În centrul acestei perspective stă, desigur, predispoziţia omului de a crea semne şi de a le încărca cu semnificaţii, cultura devenind un sistem de simboluri sau de semne semnificative în care recunoaşterea relaţiei dintre expresiile idiomatice şi cunoaşterea culturală pare să poată fi tratată drept un fapt comun:

„[...] le language est au centre de tous les système sémiotiques humains et il est le plus important d'entre eux." (Jakobson 1973: 28)

Cultura, suma întregii informaţii neereditare, împreună cu mijloacele de organizare şi păstrare ale acesteia (cf. Lotman 1974: 12-19), cuprinde toate registele de manifestare a spiritualităţii omeneşti. Putem vorbi despre o cultură europeană, africană sau asiatică, după cum putem invoca cultura franceză, rusă, română sau japoneză, fiecare dintre ele propunând o

viziune particulară asupra lumii, cu detalii, uneori, de o surprinzătoare asemănare.

Wilhelm von Humboldt (1988: 40) folosea metafora cercului desenat de o limbă în jurul unui popor care o vorbeşte atunci când voia să arate că încercarea de a părăsi acest cerc nu se poate produce decât intrând, „simultan", în cercul limbii unui alt popor. De aceea, credem că şi cercetarea unui fapt lingvistic aparţinând unei limbi, materne sau nu, ar trebui să înceapă cu prezentarea a ceea ce Coseriu (2001: 61) numeşte, enumerând contextele extraverbale ale limbii, *cadrul cultural*. Întotdeauna se spune mai puţin într-o limbă decât se exprimă sau înţelege, întotdeauna sensul unui discurs trece dincolo de ceea ce este spus efectiv şi acest fapt poate avea loc numai datorită circumstanţelor în care se produce actul vorbirii.

Trăsăturile culturii japoneze, spre exemplu, şi aici converg opiniile multor specialişti, configurează un model cu totul aparte faţă de cel oferit de cultura occidentală. Mentalitatea culturală niponă este focalizată mai degrabă, demonstrează studiile de specialitate (v. Ikegami 1998: 1909), pe complementaritate decât pe contrast, pe fuziunea subiect-obiect decât pe opoziţia dintre ele, după cum aceasta se arată orientată preferenţial înspre concret decât înspre abstract, înspre mic decât înspre vastitate. Nu este deloc întâmplător atunci că toate aceste caracteristici se regăsesc şi în funcţionalitatea limbii japoneze, în care

înalta dependenţă a textului de context face ca ascultătorul/ cititorul să fie activ implicat în discurs, participând activ la construcţia sensului. Un enunţ ca *Watashi wa unagi desu.*, exemplu invocat adesea pentru a ilustra „ilogicitatea" limbii japoneze, a cărui traducere literală ar fi *Eu sunt ţipar.*, este un enunţ asertiv corect din punct de vedere gramatical în limba japoneză, dar care devine pertinent şi din punct de vedere logic doar dacă îi actualizăm un context: rostit la un restaurant, enunţul poate aparţine unei persoane dintr-un grup ce face comanda, care-şi exprimă dorinţa de a servi ţipar [- un meniu deosebit de apreciat de japonezi vara -] (v. Ikegami, 1989: 263). Este adevărat că orice limbă, într-o măsură mai mare sau mai mică, este dependentă de context, doar că limba japoneză este dependentă într-o atât de mare măsură încât noţiunea de „text" devine mai importantă decât cea de „propoziţie". Ceea ce înseamnă, literal, o propoziţie este o problemă simplă, dar constucţia reală a sensului în limba japoneză este lăsată contextului pentru precizare, înalta dependenţă a textului de context amintind de limbajul copiilor sau de limbajul poetic, ce evidenţiază imperfectul control al limbii, într-un caz, sau posibilitatea de a depăşi normele lingvistice, în celălalt caz.

Mai mult, în limba japoneză, propoziţiile asertive sunt copleşite, din punct de vedere numeric, de cele interogative, dubitative, optative, imperative, mult mai

încărcate afectiv, arătându-i pe locuitorii arhipelagului nipon mai inclinaţi înspre concret şi artă decât înspre abstract şi filosofie (v. Suzuki 1988: 307). Expresia idiomatică *ichi go ichi e*, spre exemplu, ce s-ar putea parafraza prin ‚o întâlnire ce are loc o singură dată în viaţă', este strâns legată de idealul ceremonialului ceaiului de a acorda maximă însemnătate clipei. Disciplină spirituală, ce tratează fiecare detaliu ca fiind extrem de important, ceremonialul ceaiului a fost fundamentat de maestrul Sen no Rikyu (1521-1591) pe patru principii fundamentale: *wa* [和] (‚armonie'), *kei* [敬] (‚respect'), *sei* [清] (‚puritate'), *jaku* [寂] (‚pacea minţii'), primele două fiind considerate sociale sau etice, al treilea atât de natură fizică cât şi psihologică, iar ultimul spiritual sau metafizic (cf. Suzuki 1988: 304). Ceremonialul ceaiului învaţă astfel armonia dintre lucruri, armonia dintre oameni, armonia dintre lucruri şi oameni sau dintre oameni şi natură, respectul acordat etichetei, purificarea rituală prin curăţenie şi ordine şi, nu în ultimul rând, felul în care se poate dobândi pacea minţii. Făcând participanţii să înţeleagă că totul este, în viaţă, într-o permanentă schimbare şi, prin urmare, că momentului tranzitoriu i se cuvine atenţia absolută, idealul ceremonialului ceaiului se leagă strâns de sensul idiomului *ichi go ichi e*, a cărui transpunere literală ar fi ‚un moment, o întâlnire'.

La o privire mai atentă, se pot însă recunoaşte în conceptele *wa*, *kei*, *sei*, *jaku* patru şcoli orientale de gândire, respectiv, în primele două (*wa* şi *kei*), confucianismul, în cel de-al treilea (*sei*), taoismul şi shintoismul, iar în *jaku* budismul şi taoismul, camera ceaiului (*chashitsu*) transformându-se în spaţiul sincretic al acestor filosofii. Prin propunerea unui cadru meditativ făcută minţii, ceremonialul ceaiului se întâlneşte cu budismul Zen, transformând situaţia dată într-o relaţie intimă cu sfera mai largă a realităţii (v. Suzuki 1988: 306). Spaţiul se transformă într-un medium ce ridică problema timpului, în *chashitsu* clipa căpătând însemnătatea eternităţii:

„Who would then deny that when I am sipping tea in my tearoom I am swallowing the whole universe with it and that this very moment of my lifting the bowl to my lips is eternity itself transcending time and space?" (Suzuki 1988: 314)

Dar morfologia culturii nu mai înţelege „spaţiul", în spirit kantian, ca un apriori absolut şi constant al intuiţiei umane, ci ca un „act creator al sensibilităţii" (cf. Bachelard 2005: 66), variabil în funcţie de diversitatea culturală. Intuiţia spaţiului, ca un act creator al sensibilităţii conştiente, este văzută acum ca un factor dominant, exclusiv determinat de puterea simbolică a unei culturi sau a unui stil. Or, alături de un orizont spaţial, conştiinţa posedă şi un orizont temporal

şi, din perspectiva relaţiei dintre ele, cultura europeană consideră spaţiul şi timpul drept părţi egale ale aceluiaşi întreg. În cultura japoneză însă, spre deosebire de cea occidentală, un fenomen real, un sunet, spre exemplu, este considerat fără limite, putând fi interpretat din perspectiva infinitului (cf. Miyoshi 1985: 117). Reformulat, în cultura vestică, spaţiul şi timpul sunt văzute într-o relaţie structurală, ca „obiecte intelectuale", în timp ce, în mentalitatea extrem-orientală, timpul şi spaţiul sunt conectate într-un *continuum nelegat* în tărâmul emoţionalului sau al universului mental.

Acest „continuum nelegat" este însă adevărata natură a lui *ma* [間], ideogramă citită de limba japoneză şi *kan*, cu semnificaţia ‚interval', caracterul chinezesc intrând atât în componenţa substantivului *jikan* [時間] ‚timp', cât şi a lui *kūkan* [空間] ‚spaţiu'. *Ma*, fiind, în fapt, un concept estetic ce poate fi întâlnit nu numai în diferite forme muzicale sau teatrale, ci şi în felul de a gândi al japonezilor (cf. Miyoshi 1985: 117), probează continuitatea ca o trăsătură fundamentală a artei tradiţionale japoneze, aşa cum ar putea fi ea exemplificată de „poezia-legată" (*renga*) sau „pictura-rulou" (*emaki*). *Ma*, tradus literal, înseamnă ‚spaţiu' sau ‚interval', dar, în calitate de concept estetic, ar trimite la spaţiul dintre ceva şi ceea ce urmează, referindu-se fie la intervalul dintre bătaia unei tobe şi următoarea, fie la cel dintre poziţia de poză a unui

dansator şi modificarea ei într-o alta, fie la intervalul dintre fraza unui actor şi următoarea etc. *Ma* este, prin urmare, intervalul de timp în care nu se întâmplă nimic, este momentul *blank*-urilor cărora actorii sunt chemaţi să le acorde maxima importanţă:

„Nothing apparently happens in these periods, but they are by no means empty moments. On the contrary, they are conceived of as fully significant moments – as significant as those moments at which something is really taking place." (Ikegami 1986: 398)

Continuitatea este, astfel, demonstrată de *ma* în două feluri: pe de o parte, prin neutralizarea distincţiei dintre „nimic" şi „ceva" pe care o realizează, fiecare moment fiind văzut ca semnificant pentru celălalt, şi, pe de altă parte, prin distrugerea structurii performative clar articulate la care contribuie, acordând valoare semnificantă perioadei în care nu se întâmplă nimic. Acest *ma* impune un ritm, redat în limba japoneză prin *ma o toru* (‚a lua o bătaie tăcută'), ceea ce ar putea explica, credem, şi structurile idiomatice *ma ga yoi*, cu accepţiunea de, o bună potrivire temporală' (v. Miyoshi 1985: 99), indicând o situaţie ale cărei circumstanţe au fost favorabile, sau *ma ga warui*, echivalentul aproximativ al lui ‚a fi stânjenit', deşi traducerea literală ar fi ‚timp nepotrivit'. Având drept concept-cheie acelaşi *ma*, idiomuri ca *ma ga nukeru*, cu semnificaţia ‚stupid', (deşi transpunerea literală ar fi

‚cineva fără simţul timpului') sau *ma ga motenai*, cu echivalentul românesc ‚a nu fi capabil să umpli tăcerea' (a cărui traducere literală ar fi ‚a nu fi capabil de a ţine spaţiul'), evidenţiază, la rândul lor, în ultimă instanţă, importanţa „bătăii tăcute" în ... spiritualitatea japoneză.

Ca în oricare altă limbă, fiind intim legate de viaţa socială şi civilizaţie, de artă şi politică, de dezvoltarea gândirii, respectiv de întreaga viaţă a omului, prin intermediul structurilor idiomatice japoneze, ce completează cu culoare, umor şi ironie sensul discursului, se poate cunoaşte mentalitatea niponă, felul în care locuitorii arhipelagului tratează viaţa, omul, natura etc. Expresia idiomatică *hanamichi o kazaru*, cu echivalentul românesc ‚a face o ieşire graţioasă, a se retrage' şi a cărei traducere literală ar deveni ‚a decora o ieşire', poate fi asociată, credem, cu „drumul florilor" din teatrul *kabuki*, „puntea" suspendată ce face legătura, trecând printre scaunele spectatorilor, între scenă şi partea din spate a sălii de spectacol, devenind „rampa" pe care îşi fac intrarea şi ieşirea actorii distribuiţi în piesă.

Dar conceptul prin care se poate descrie şi analiza fundamentul cultural al expresiilor idiomatice este „motivaţia" (Piirainen 2012: 49), calea care stabileşte conexiunea între structura lexicală şi sensul figurat. Motivate semantic, expresiile idiomatice conduc înspre cunoaşterea „lucrurilor" şi a „lumii", or, dacă contextul

cultural este, cel mai adesea, implicit pentru un vorbitor nativ, el trebuie să devină explicit pentru străinul ce încearcă să se apropie de limba respectivă, întrucât limba unei comunităţi este spiritul ei, după cum spiritul acesteia este limba ce o vorbeşte, fără ca ele să poată fi însă gândite total identice.

În limba japoneză, conceptul *kotodama* [言霊] ‚cuvânt-spirit', care datează din secolele VIII-XIX şi care s-ar putea explica prin forţa pe care o are cuvântul de a da naştere unui eveniment, de a declanşa fapte prin însuşi conţinutul său, arată că, în cultura japoneză, cuvântul este inseparabil de semnificaţia şi designaţia sa (cf. Ikegami 1998: 1901). Potrivit concepţiei animiste *shinto*, credinţa nativă a japonezilor, totul în acest univers are un spirit care vorbeşte, prin cuvântul rostit de fiinţa umană spiritul acelui cuvânt putându-se, la rândul său, manifesta în lume. Sprijinindu-se, ulterior, pe alte două concepte: *shingon* [真言] ‚cuvântul-adevăr' al Iluminării şi *mugon* [無言] ‚cuvântul-iluzoriu' al realităţii imediate, introduse de budism, *kotodama* se va dezvolta în conceptul estetic *mono no aware* [物の哀] ‚mişcarea sufletului înspre lucruri'. Întreagă lumea înconjurătoare, prin însăşi natura ei, poate trezi în om, în mod natural, anumite stări, sentimente, senzaţii naturale. Nu întâmplător am folosit, poate în exces, diferite derivate de la rădăcina < natură >, întrebuinţarea lor justificând tocmai dorinţa

de a amplifica naturalul şi naturaleţea acestor emoţii stârnite în om de natură, în deplin contrast cu „raţionalul" şi „artificialul". Aşa cum uşile glisante din hârtie (*shōji* şi *fusuma*) nu opresc total lumina naturală şi aerul în casa tradiţională japoneză, la deschidere creând o continuitate între interior (spaţiul cultural) şi cel exterior (spaţiul natural), între oameni şi lucruri există, trebuie să existe o coordonare, o sincronizare a trăirilor şi o modelare reciprocă, exprimată în cultura japoneză prin *mono no aware* sau ‚frumuseţea lucrurilor simple şi efemere'.

Dacă gama muzicală japoneză este unică, bazându-se pe alternanţa de secunde mici şi terţe mari, făcând astfel posibilă „transpunerea mişcărilor sufleteşti" ce aminteşte de „caracterul extrem de dureros al lucrurilor" (cf. Lévi-Strauss 2013: 14), şi un idiom apărut recent în limba japoneză ca *keshigomu no kanashimi* (v. Ikegami 1990: 62-65), a cărui transpunere literală ar fi ‚tristeţea radierei', încearcă să redea acelaşi sentiment de impermanenţă, de precaritate a lucrurilor, de scurgere inexorabilă a timpului, construind şi impunând parcă, în acelaşi timp, o nouă lume, adaptată realităţii contemporane.

Studierea oricărui fapt lingvistic într-o accepţiune ştiinţifică şi culturală devine, credem, o contribuţie pe deplin justificată la descrierea unei limbi. Ea probează faptul că orice limbă este un sistem deschis, creator, fiecare limbă fiind liberă „să opereze şi să provoace" în

funcţie de „forţa ei proprie şi intimă” (Humbodt 1988: 164). Caracterizate fiind, atât cultura cât şi limba japoneză, de armonie şi continuitate (cf. Ikegami 1998: 1909) şi ataşate fiind de intuiţie, experienţă şi practică (v. Lévi-Strauss 2013: 58), un studiu al idiomurilor poate proba felul în care cultura japoneză conceptualizează limbajul nu ca un obiect mărginit şi stabil, aşa cum o face, pe alocuri, cea occidentală, ci, mai degrabă, ca un eveniment nemărginit (cf. Ikegami 1989: 268), aflat într-un flux continuu.

III. EXPRESIILE IDIOMATICE ŞI CUNOAŞTEREA ENCICLOPEDICĂ

III. 1. Expresii idiomatice focalizate pe universul natural:

► 青田買い (*aota kai*) → *a cumpăra blana ursului din pădure/ a tocmi vulpea din pădure*;
÷ (lit.) [a cumpăra câmpul verde, crud]

► 青菜に塩 (*ao nani ni shio*) → *a pune sare pe rană*;
÷ (lit.) [a pune sare pe verdeţuri]

► 秋風が立つ (*aki kaze ga tatsu*) → *a se răci relaţiile*;
÷ (lit.) [a se ridica un vânt de toamnă]

► 上げ潮に乗る (*ageshio ni noru*) → *a fi pe val*;
÷ (lit.) [a urca pe valul înălţat]

► 暑さを忘れて陰忘る (*atsusa o wasurete kage wasuru*) → *a întoarce spatele* (din nerecunoştinţă);
÷ (lit.) [a uita umbra uitând căldura]

► 後は野となれ山となれ (*ato wa no to nare yama to nare*) → *fie ce-o fi!* ;
÷ (lit.) [după aceea, poate deveni fie câmp, fie munte]

► 油を搾る (*abura o shiboru*) → *a strânge cu uşa*;
÷ (lit.) [a stoarce uleiul]

► 天下り (*ama kudari*) → *căzut din cer*;
÷ (lit.) [coborârea din ceruri]

► 網に掛かる (*ami ni kakaru*) → *a cădea în plasă*;
÷ (lit.) [a se prinde în plasă]

► 雨が降ろうと、槍が降ろうと (*ame ga furō to, yari ga furō to*) → *tună, fulgeră, mergem înainte*;
÷ (lit.) [dacă plouă, dacă ar cădea sulițe]

► 犬の遠吠え (*inu no tōbae*) → *a vorbi pe la spate*;
÷ (lit.) [lătratul îndepărtat al câinelui]

► 犬も食わない (*inu mo kuwanai*) → *a nu avea ochi* (pentru);
÷ (lit.) [nici câinele nu (o) mănâncă]

► 芋を洗うよう(*imo o arau yō*) → *a nu avea unde să arunci un ac*;
÷ (lit.) [ca şi cum ai spăla cartofi]

► うどの大木 (*udo no taiboku*) → *bun de nimic*;
÷ (lit.) [marele copac de *udo*]

► 馬が合う (*uma ga au*) → *petic după sac*;
÷ (lit.) [a se potrivi caii]

► うりのつるになすびはならぬ (*uri no tsuru ni nasubi wa naranu*) → *aşchia nu sare departe de trunchi/ ce naşte din pisică şoareci mănâncă*;
÷ (lit.) [din viţă de tărtăcuţă nu se face vânătă]

► 瓜二つ (*uri futatsu*) → *(seamănă) ca două picături de apă/ ploaie*;
÷ (lit.) [două tărtăcuţe]

► 鬼の目にも涙 (*oni no me ni mo namida*) → *muntele că-i munte şi tot are doruri multe/ a găsi ac de cojocul oricui*; < şi un om foarte dur poate fi înduioşat >;
÷ (lit.) [lacrimi până şi în ochiul spiritelor rele]

► 蛙の面に水 (*kaeru no tsura ni mizu*) → *a face urechea şută*;
÷ (lit.) [apă pe faţa broaştei]

► 木に竹をつぐ (*ki ni take tsugu*) → *ca nuca în perete*;
÷ (lit.) [a altoi bambus în copac]

► 狐につままれたよう(*kitsune ni tsumamareta yō*) → *a fi redus la tăcere* (fără să înţelegi de ce) ;
÷ (lit.) [ca şi cum ar fi ţinut (captiv) de vulpe]

► 狐と狸の化かし合い (*kitsune to tanuki no bakashiai*) → *a* (*se*) *înjunghia pe la spate*;
÷ (lit.) [potrivirea înşelătoare între vulpe şi bursuc]

► 釘を刺す(*kugi o sasu*) → *a pune punctul pe „i”* ;
÷ (lit.) [a înţepa cuiul]

► 犬猿の中 (*kenen no naka*) → *a se înţelege ca pisica cu câinele*;
÷ (lit.) [(relaţia) între câine şi maimuţă]

► 鯖を読む (*saba o yomu*) → *cine umblă cu miere îşi linge degetele*; < a înşela la numărătoare (pentru a obţine profit) >;
÷ (lit.) [a număra macrourile]

► 猿芝居 (*saru shibai*) → *fără sare şi piper*;
÷ (lit.) [piesa de teatru a maimuţelor]

► 雀の涙 (*suzume no namida*) → *cât negru sub unghie*;
÷ (lit.) [lacrima rândunicii]

► 高嶺の花 (*takane no hana*) → *a-şi pune pofta în cui*;
÷ (lit.) [floare dintr-un pisc înalt]

► 高嶺の花、雲をつかむよう (*takane no hana, kumo o tsukamu yō*) → *pasărea mălai visează*;
÷ (lit.) [floarea de pe înălţimi - ca şi cum ai prinde norii]

►竹を割ったよう (*take o watta yō*) → *ce-i în guşă e şi-n căpuşă*;
÷ (lit.) [ca şi cum ar fi despicat bambusul]

► 月とすっぽん (*tsuki to suppon*) → *seamănă, dar nu răsare*;
÷ (lit.) [luna şi broasca ţestoasă cu solzi]

► 虎の尾を踏む (*tora no o o fumu*) → *a se juca cu focul*;
÷ (lit.) [a călca pe coada unui tigru]

► 取り付く島もない (*toritsuku shima mo nai*) → *nicio mână de ajutor*;
÷ (lit.) [nu este o insulă de care să te prinzi]

► 飛んで火に入る夏の虫 (*tonde hi ni hairu natsu no mushi*) → *a o căuta cu lumânarea*;
÷ (lit.) [insectele verii care intră zburând în foc]

► 逃がした魚は大きい (*nigashita sakana wa ōkii*) → *după război, mulţi viteji se arată*;
÷ (lit.) [peştele care a scăpat e mare]

► 根も葉もない、風の便り (*ne mo ha mo nai, kaze no tayori*) → *gura satului*;
÷ (lit.) [nu are nici rădăcină, nici frunză, [e] scrisoarea vântului]

► 根強い (*ne tsuyoi*) → *a nu se da în lături* (de la);
÷ (lit.) [rădăcină puternică]

► 根にもつ (*ne ni motsu*) → *a avea un dinte împotriva cuiva*;
÷ (lit.) [a avea (ceva) la rădăcină]

► 根回し (*ne mawashi*) → *prietenia-i prietenie, dar brânza-i pe bani*;
÷ (lit.) [împrejmuirea/ înconjurul rădăcinii]

► 猫を被る (*neko o kaburu*) → *a-şi ascunde ghearele*;
÷ (lit.) [a îmbrăca o pisică]

► 猫の手も借りたい (*neko no te mo karitai*) → *a nu-şi vedea capul de treabă*;
÷ (lit.) [aş împrumuta până şi laba pisicii]

► 猫の額 (*neko no hitai*) → *cât negru sub unghie*;
÷ (lit.) [fruntea pisicii]

► 猫の目 (*neko no me*) → (*schimbător*) *ca vremea*;
÷ (lit.) [ochiul pisicii]

► 蜂の巣をつつく *(hachi no su o tsutsuku*) → *ca roiul în muşuroi*; < a face zgomot mare, gălăgie >;
÷ (lit.) [a năvăli asupra stupului de albine]

► 花を添える *(hana o soeru*) → *a pune pană la pălărie*;
÷ (lit.) [a completa cu o floare]

► 花を持たせる (*hana o motaseru*) → *a trage focul la spuza lui*;
÷ (lit.) [a face să aibă floarea]

► 花も恥らう (*hana mo hajirau*) → *a fi în floarea tinereţii*;
÷ (lit.) [până şi florile s-ar ruşina]

► 花も実もある (*hana mo mi mo aru*) → *de preţ*;
÷ (lit.) [are şi floare şi fruct]

► 花多ければ実少なし (*hana ōkereba mi sukunashi*) → *nu tot ce luceşte e aur*;
÷ (lit.) [multe flori, fructe puţine]

► 羽を伸ばす (*hane o nobasu*) → *a-şi da drumul* (la...);
÷ (lit.) [a-şi întinde aripile]

► 火に油を注ぐ (*hi ni abura o sosogu*) → *a pune paie pe foc*;
÷ (lit.) [a turna ulei pe foc]

►火花を散らす (*hibana o chirasu*) → *a lupta pe viaţă şi pe moarte*;
÷ (lit.) [a împrăştia flori de foc]

► 袋の鼠 (*fukuro no nezumi*) → *a fi încolţit din toate părţile*;
÷ (lit.) [şoarecele de/ în pungă]

► 道草を食う (*michi kusa o kuu*) → *a tăia frunză la câini*;
÷ (lit.) [a mânca iarba de pe drum]

► 水いらず (*mizu irazu*) → *în cerc închis*;
÷ (lit.) [fără să fie apă]

► 水に流す (*mizu ni nagasu*) → *a lăsa lucrurile să curgă la vale*;
÷ (lit.) [a curge pe apă]

► 水をさす (*mizu o sasu*) → *a turna apă rece* (pe...);
÷ (lit.) [a turna apă]

► 水を離れた魚 (*mizu o hanareta sakana*) → *ca peştele scos din apă*;
÷ (lit.) [peştele care s-a depărtat de apă]

► 虫が知らせる (*mushi ga shiraseru*) → *a spune inima* (că...);
÷ (lit.) [muştele informează]

► 虫の息 (*mushi no iki*) → *a da ortul popii*;
÷ (lit.) [respiraţia muştei]

► 虫が好かない (*mushi ga sukanai*) → *a nu avea inimă* (pentru);
÷ (lit.) [a nu plăcea muştelor]

► 柳に風 (*yanagi ni kaze*) → *capul plecat sabia nu-l taie*;
÷ (lit.) [vântul printre trestii]

III.2. Expresii idiomatice focalizate pe universul uman:

► 愛想を尽かす (*aisō o tsukasu*) → *a se spăla pe mâini* (de cineva);
÷ (lit.) [a se sfârşi simpatia]

► 青すじを立てる (*ao suji o tateru*) → *a fi scos din sărite; a se înroşi de mânie*;
÷ (lit.) [a ridica venele albastre]

► 朝飯前 (*asa meshi mae*) → *o nimica toată*;
÷ (lit.) [înainte de masa de dimineaţă]

► 味を占める (*aji o shimeru*) → *a încerca norocul*;
÷ (lit.) [a avea gust]

► 羹にこりて膾を吹く (*atsumono ni korite namasu o fuku*) → *a sufla şi-n iaurt după ce te-ai fript cu supă*;
÷ (lit.) [a sufla în peşte crud (fiindcă) ţi-ai învăţat lecţia cu supa fierbinte]

► 後の祭り (*ato no matsuri*) → *mulţi viteji după război*;
÷ (lit.) [sărbătoarea de după]

► 穴へも入りたい (*ana e mo hairitai*) → *a intra într-o gaură de şarpe* (de ruşine);
÷ (lit.) [aş intra chiar şi într-o gaură]

► 脂が乗る (*abura ga noru*) → *plin de viaţă*;
÷ (lit.) [a pune grăsime]

► 油が切れる (*abura ga kireru*) → *a-şi pune pofta în cui*;
÷ (lit.) [a se sparge grăsimea]

► 油紙に火の付いたよう (*abura kami ni hi no tsuita yō*) → *a vorbi ca o moară stricată*;
÷ (lit.) [ca şi cum ar fi atins focul o hârtie cu ulei]

► 泡を食う (*awa o kuu*) → *a-şi pierde capul*;
÷ (lit.) [a mânca baloane de spumă]

► 錨を下ろす (*ikari o orosu*) → *a-şi trage sufletul/ a-i veni inima la loc*;
÷ (lit.) [a lăsa ancora]

► 板につく (*ita ni tsuku*) → *a deveni a doua natură*;
÷ (lit.) [a pune pe tabla indicatoare]

► うつつを抜かす(*utsutsu o nukasu*) → *a fi cu capul în nori*;
÷ (lit.) [a trece prin realitate]

► 尾ひれをつける (*ohire o tsukeru*) → *a face din ţânţar armăsar*;
÷ (lit.) [a adăuga coada şi aripioare de peşte]

► 恩を着せる (*on o kiseru*) → *a aştepta ca cineva să-şi scoată pălăria în faţa ta*;
÷ (lit.) [a face (pe cineva) să (te) îmbrace în recunoştinţă]

► 刺身のつま(*sashimi no tsuma*) → (valoare) *de doi bani*;
÷ (lit.) [garnitura pentru *sashimi*]

► 匙を投げる (*saji o nageru*) → *a ajunge la disperare*;
÷ (lit.) [a arunca lingura]

► 好きこそ物の上手になれ (*suki koso mono no jōzu ni nare*) → *a-l trage inima* (să...); *plăcerea e cel mai bun învăţător*;
÷ (lit.) [tocmai plăcerea te poate face priceput]

► すし詰 (*sushi zume*) → (înghesuit) *ca sardelele*;
÷ (lit.) [plin de sardele]

► 袖を濡らす (*sode o nurasu*) → *a vărsa lacrimi*; (în poezie, idiomul capătă conotaţia de emoţie foarte puternică stârnită de un peisaj din natură, contemplarea florii de cireş etc.)
÷ (lit.) [a umezi mâneca]

► 袖を絞る (*sode o shiboru*) → *a-i curge lacrimile şiroaie*;
÷ (lit.) [a stoarce mâneca]

► 袖を引く (*sode o hiku*) → *a trage pe cineva de mânecă*; < a invita >;
÷ (lit.) [a trage mâneca]

► 太鼓を叩く (*taiko o tataku*) → *a peria* (*măgulitor*) (pe cineva);
÷ (lit.) [a bate toba]

► 玉に瑕 (*tama ni kizu*) → *la pomul lăudat să nu te duci cu carul*;
÷ (lit.) [defecţiune la minge]

► 二の舞 (*ni no mai*) → *din lac în puţ*;
÷ (lit.) [al doilea dans]

► 濡れ衣を着せる (*nureginu o kiseru*) → *a scoate castanele din foc cu mâna altuia*;
÷ (lit.) [a face (pe cineva) să îmbrace haine ude]

► 寝ても覚めても (*netemo sametemo*) → *de cu ziuă până-n seară*;
÷ (lit.) [fie dormind, fie treaz]

► 万々と存じる (*ban ban to zonjiru*) → *a fi plin de sine/ a nu-şi încăpea în piele*;
÷ (lit.) [a se (în)crede suficient]

► 一役買う (*hito yaku kau*) → *a juca un rol*;
÷ (lit.) [a cumpăra o funcţie]

► 百も承知 (*hyaku mo shōchi*) → *în (deplină) cunoştinţă de cauză*;
÷ (lit.) [ştiu şi o sută]

► 貧乏暇なし (*binbō hima nashi*) → *a nu-şi vedea capul de treabă*;
÷ (lit.) [săracii fără timp liber]

► 槍玉に上げる (*yaridama ni ageru*) → *a scoate în faţă* (pe cineva);
÷ (lit.) [a ridica la lance]

*** [*Corpul omenesc*]

► 身が細る (*mi ga hosoru*) → *a i se îneca corăbiile*;
÷ (lit.) [a se micşora trupul]

► 身を粉にする (*mi o ko ni suru*) → *a trage ca un bou*;
÷ (lit.) [a face trupul pulbere]

► 頭が痛い (*atama ga itai*) → *bătaie de cap*;
÷ (lit.) [a durea capul]

► 頭が重い (*atama ga omoi*) → *a-şi simţi capul greu* ;
÷ (lit.) [cap greu]

► 頭が固い (*atama ga katai*) → *tare de cap*;
÷ (lit.) [cap tare]

► 頭が切れる (*atama ga kireru*) → *a-i sbârnâi capul* (de idei);
÷ (lit.) [a se sparge capul]

► 頭に来る (*atama ni kuru*) → *a-şi pierde minţile* (de supărare);
÷ (lit.) [a-ţi veni/ urca la/ în cap]

► 頭に血がのぼる (*atama ni chi ga noboru*) → *a* (*i*) *se urca sângele la cap*;
÷ (lit.) [a se urca sângele la cap]

► 頭を丸める (*atama o marumeru*) → *a îmbrăca haina preoţiei*;
÷ (lit.) [a-şi rotunji capul]

► 頭を切り替える (*atama o kirikaeru*) → *a o lua de la capăt*;
÷ (lit.) [a schimba capul]

► 頭をひねる (*atama o hineru*) → *a-şi stoarce creierii*;
÷ (lit.) [a răsuci capul]

► 顔が売れる (*kao ga ureru*) → *nume mare/ a fi vârf şi creştet*;
÷ (lit.) [a-şi vinde faţa]

► 涼しい顔 (*suzushii kao*) → *inimă de piatră*;
÷ (lit.) [faţă răcorită/ rece]

► 額に汗する (*hitai ni ase suru*) → *a transpira pentru ceva*;
÷ (lit.) [a transpira pe frunte]

► 後ろ髪を引かれる思い (*ushiro kami o hikareru omoi*) → *a umbla după potcoave de cai morţi*;
÷ (lit.) [gând tras de părul din spate]

► 目がない (*me ga nai*) → *a avea o slăbiciune* (pentru...);
÷ (lit.) [a nu avea ochi]

► 目に入れても痛くない (*me ni iretemo itakunai*) → *a pierde din ochi* (de drag);
÷ (lit.) [a nu durea chiar băgat în ochi]

► 長い目で見る (*nagai me de miru*) → *a privi pe termen lung*;
÷ (lit.) [a privi cu ochi lungi]

► 目が肥える (*me ga koeru*) → *a avea o privire ascuţită*;
÷ (lit.) [a se îngrăşa ochiul]

► 目を掛ける (*me o kakeru*) → *a-şi îndrepta atenţia* (spre);
÷ (lit.) [a pune un ochi]

► 目に余る (*me ni amaru*) → *fără de îndurare*;
÷ (lit.) [a trece de ochi]

► 目を奪う (*me o ubau*) → *a fura privirea*;
÷ (lit.) [a fura ochiul]

► 目を見張る (*me o miharu*) → *a face ochii mari* (de surpriză);
÷ (lit.) [a deschide ochii]

► 目を覆う (*me o ōu*) → *a-şi întoarce faţa* (de la);
÷ (lit.) [a acoperi ochii]

► 目の上のこぶ (*me no ue no kobu*) → *a fi tot timpul în picioarele cuiva*;
÷ (lit.) [cucui deasupra ochilor]

► 眉に唾をつける (*mayu ni tsuba o tsukeru*) → *a vedea dincotro bate vântul*;
÷ (lit.) [a se prinde scuipat în sprânceană]

► 眉に火がつく (*mayu ni hi ga tsuku*) → *fără amânare*; < a fi urgent, presant >;
÷ (lit.) [a se aprinde focul în sprânceană]

► 眉一つ動かさず (*mayu hitotsu ugokasazu*) → *fără nicio tresărire*;
÷ (lit.) [a nu se mişca nicio sprânceană]

► 鼻が高い (*hana ga takai*) → *a fi cu nasul pe sus*;
÷ (lit.) [nas mare]

► 鼻であしらう (*hana de ashirau*) → *a trata de sus*;
÷ (lit.) [a trata pe cineva din nas]

► 鼻を折る (*hana o oru*) → *a prinde cu mâţa în sac*;
÷ (lit.) [a-şi îndoi nasul]

► 鼻にかける (*hana ni kakeru*) → *a i se urca la cap*;
÷ (lit.) [a pune la nas]

► 口が重い (*kuchi ga omoi*) → *a fi mut ca pământul*;
÷ (lit.) [gură grea]

► 口が堅い (*kuchi ga katai*) → *a nu sufla o vorbă*;
÷ (lit.) [gură tare]

► 口がこえる (*kuchi ga koeru*) → *fin la gust*;
÷ (lit.) [a se îngroşa gura]

► 口を利く (*kuchi o kiku*) → *vorba vorbă aduce*;
÷ (lit.) [a folosi gura]

► 口が滑る (*kuchi ga suberu*) → *a aluneca limba*;
÷ (lit.) [a aluneca gura]

► 口が腐っても (*kuchi ga kusattemo*) → *cu orice preţ*, *orice s-ar întâmpla*;
÷ (lit.) [chiar dacă se alterează gura]

► 開いた口が塞がらぬ (*aita kuchi ga fusagaranu*) → *a rămâne cu gura căscată*;
÷ (lit.) [a nu se închide gura deschisă]

► 歯に衣着せぬ (*ha ni kinu kisenu*) → *a ridica vocea*;
÷ (lit.) [a nu îmbrăca dinţii în haine]

► 奥歯にものがはさまる (*okuba ni mono ga hasamaru*) → *a bate apa în piuă*;
÷ (lit.) [a se prinde (ceva) între molari]

► 顎が落ちる (*ago ga ochiru*) → *a-ţi lua ochii*;
÷ (lit.) [a cădea barba]

► 顎で使う (*ago de tsukau*) → *a manipula din priviri*;
÷ (lit.) [a folosi (pe cineva) din bărbie]

► 顎を出す (*ago o dasu*) → *a fi mort de oboseală*;
÷ (lit.) [a (pre)da/ înainta barba]

►顎を撫でる (*ago o naderu*) → *a-şi râde în barbă*;
÷ (lit.) [a mângâia barba]

►顎を外す (*ago o hazusu*) → *a se strica de râs*;
÷ (lit.) [a îndepărta barba]

► 耳を揃える (*mimi o soroeru*) → *bogat e acela ce nu e dator*; < a-şi plăti datoria în întregime >;
÷ (lit.) [a aduna/ strânge (la un loc) urechile]

► 耳を疑う (*mimi o utagau*) → *a nu-şi putea crede urechilor*;
÷ (lit.) [a pune la îndoială urechile]

► 首を突っ込む (*kubi o tsukkomu*) → *a-şi băga nasul în treburile altora*;
÷ (lit.) [a-şi înghesui gâtul]

► 首を長くする (*kubi o nagaku suru*) → *a se lungi gâtul de atâta aşteptare*;
÷ (lit.) [a-şi lungi gâtul]

► 首が回らない (*kubi ga mawaranai*) → *înglodat în datorii*;
÷ (lit.) [a nu se învârti gâtul]

► のどから手が出る (*nodo kara te ga deru*) → *a-i lăsa gura apă*;
÷ (lit.) [a ieşi/ a apărea o mână din gât]

► 胸が騒ぐ(*mune ga sawagu*) → *a avea inima friptă*;
÷ (lit.) [a face pieptul gălăgie]

► 胸をなでおろす(*mune o nadeorosu*) → *a-şi trage sufletul*;
÷ (lit.) [a-şi mângâia pieptul]

► 胸がつぶれる (*mune ga tsubureru*) → *a avea ceva pe inimă*;
÷ (lit.) [a se fărâmiţa pieptul]

► 腕によりをかける (*ude ni yori o kakeru*) → *a-şi pune carul în pietre*;
÷ (lit.) [a-şi face nod în braţ]

► 腕を振るう (*ude o furuu*) → *a avea mâini de aur*;
÷ (lit.) [a folosi braţele]

► 肩身が狭い (*katami ga semai*) → *a se face mic* (în faţa cuiva);
÷ (lit.) [umeri strâmţi]

► 肩で風を切る (*kata de kaze o kiru*) → *plin de încredere*;
÷ (lit.) [a tăia vântul cu umerii]

► 肩を並べる (*kata o naraberu*) → *a fi pe potriva*;
÷ (lit.) [a alinia umerii]

► 手を貸す (*te o kasu*) → *a da o mână de ajutor*;
÷ (lit.) [a împrumuta o mână]

► 手を入れる (*te o ireru*) → *a intra în joc*;
÷ (lit.) [a băga mâna]

► 手を焼く (*te o yaku*) → *a fi cu inima îndoită*;
÷ (lit.) [a-şi arde mâna]

► 手を切る (*te o kiru*) → *a întoarce spatele* (cuiva);
÷ (lit.) [a tăia (o) mână]

► 手を打つ (*te o utsu*) → *a bate palma*;
÷ (lit.) [a lovi mâna]

► 合いの手を入れる (*ai no te o ireru*) → *a se băga ca musca în lapte*; *a se pune cu gura pe cineva*;
÷ (lit.) [a introduce un interludiu]

► 赤子の手を捻る (*akago no te o nejiru*) → *floare la ureche*;
÷ (lit.) [a răsuci mâna unui bebeluş]

► 指をくわえる (*yubi o kuwaeru*) → *a sta cu mâinile în sân*;
÷ (lit.) [a-şi ţine degetele în gură]

► 爪に火をともす (*tsume ni hi o tomosu*) → *zgârâie-brânză*; < foarte puţin >;
÷ (lit.) [a aprinde focul la unghie]

► 足が付く (*ashi ga tsuku*) → *a da de urmele cuiva*;
÷ (lit.) [a rămâne (urme de) picior]

► 足が地に付く (*ashi ga ji ni tsuku*) → *a fi cu picioarele pe pământ*;
÷ (lit.) [a fi lipit piciorul de pământ]

► 足が出る (*ashi ga deru*) → *a se întinde mai mult decât îl ţine plapuma*;
÷ (lit.) [a ieşi (la iveală) picioarele]

► 足が早い (*ashi ga hayai*) → *a se duce pe Apa Sâmbetei*;
÷ (lit.) [picior rapid]

► 足をひっぱる (*ashi o hipparu*) → *a pune beţe în roate*;
÷ (lit.) [a-şi trage piciorul]

► 足をすくう (*ashi o sukuu*) → *a profita de slăbiciunea cuiva*;
÷ (lit.) [a-şi prinde piciorul]

► 足元から鳥が立つ (*ashimoto kara tori ga tatsu*) → *a nu gândi nici cu gândul*;
÷ (lit.) [a se ridica o pasăre de la vârful picioarelor]

► 足を棒にする (*ashi o bō ni suru*) → *a se înţepeni picioarele* (de oboseală);
÷ (lit.) [a-şi face picioarele beţe]

► 足を洗う (*ashi o arau*) → *a o lua la sănătoasa*;
÷ (lit.) [a-şi spăla picioarele]

► 後足で砂をかける (*ato ashi de suna o kakeru*) → *a căuta nod în papură*;
÷ (lit.) [a presăra nisip cu picioarele din spate]

► 腹が太い人 (*hara ga futoi hito*) → *om cu inimă mare*;
÷ (lit.) [om cu pântec mare]

► 腹が立つ (*hara ga tatsu*) → *a se pune un nod în gât*;
÷ (lit.) [a ţi se ridica pântecele]

► 腹をくくる (*hara o kukuru*) → *a se pregăti pentru ce-i mai rău*;
÷ (lit.) [a lega pântecele]

► 腹をさぐる (*hara o saguru*) → *ce-i în gură e şi-n căpuşă*; < a dovedi adevăratele intenţii ale cuiva >;
÷ (lit.) [a cerceta (minuţios) pântecele]

► 腹を合わせる (*hara o awaseru*) → *a pune ţara la cale*; < a complota >;
÷ (lit.) [a alătura pântece/ burţi]

► 朝腹の茶の子 (*asahara no cha no ko*) → *floare la ureche*;
÷ (lit.) [prăjiturele de ceai în burta de dimineaţă]

► 背に腹は替えられぬ (*se ni hara wa kaerarenu*) → *legat de mâini şi de picioare*;
÷ (lit.) [a nu putea schimba pântecele/ burta pe spinare]

► 肝がすわる (*kimo ga suwaru*) → *nervi de oţel*;
÷ (lit.) [a sta nemişcat ficatul]

► へそが（で）茶を沸かす (*heso ga/de cha o wakasu*) → *a fi cu capul în nori*;
÷ (lit.) [a fierbe (cu) buricul ceaiul]

► 腰を抜かす (*koshi o nukasu*) → *mort* (de ...);
÷ (lit.) [a lăsa/ a pune la o parte spatele]

► 腰を据える (*koshi o sueru*) → *a-şi trage sufletul*;
÷ (lit.) [a fixa spatele]

► 腰を折る (*koshi o oru*) → *a lua vorba din gură*;
÷ (lit.) [a îndoi (până la rupere) spatele]

► 尻に火がつく (*shiri ni hi ga tsuku*) → *a-i ajunge cuţitul la os*;
÷ (lit.) [a ajunge focul la coapse]

► 人が尻尾を巻く (*hito ga shippo o maku*) → *cu coada între picioare*;
÷ (lit.) [a-şi răsuci omul coada]

► 骨を折る (*hone o oru*) → *a-ţi da osteneala*;
÷ (lit.) [a-ţi plia/ a-ţi îndoi oasele]

► 心が動く (*kokoro ga ugoku*) → *a-i merge la inimă*;
÷ (lit.) [a se mişca inima]

► 心が通う (*kokoro ga kayou*) → *gând la gând*;
÷ (lit.) [a se frecventa inimile]

► 心が騒ぐ (*kokoro ga sawagu*) → *a avea ceva pe suflet*;
÷ (lit.) [a face gălăgie inima]

► 心に浮かぶ (*kokoro ni ukabu*) → *a se perinda prin faţa ochilor*;
÷ (lit.) [a pluti prin inimă]

► 心に掛ける (*kokoro ni kakeru*) → *a pune la suflet*;
÷ (lit.) [a pune la inimă]

► 心に刻む (*kokoro ni kizamu*) → *a fi încrustat în memorie*;
÷ (lit.) [a fi tăiat în inimă]

► 心に留める (*kokoro ni tomeru*) → *a păstra în minte*;
÷ (lit.) [a se fixa în inimă]

► 心を奪われる (*kokoro o ubawareru*) → *a-i fi luate minţile*;
÷ (lit.) [a fi furată inima]

► 血も涙もない (*chi mo namida mo nai*) → *cu sânge rece*;
÷ (lit.) [a nu avea nici sânge, nici lacrimi]

► 息を殺す (*iki o korosu*) → *a-şi ţine respiraţia*;
÷ (lit.) [a ucide respiraţia]

► 間髪を入れず (*kanpatsu o irezu*) → *într-o suflare*;
÷ (lit.) [fără să introduci strălucire]

► 涙をのむ (*namida o nomu*) → *a-şi înghiţi lacrimile*;
÷ (lit.) [a-şi bea lacrimile]

IV. EXPRESIILE IDIOMATICE CA *TEXTE CULTURALE*

► 顎振り三年 (*ago furi san nen*) → < *repetiţia este mama studiului*; a exersa îndelung > ;
÷ (lit.) [a scutura bărbia trei ani]
∗ Se spune că este foarte important ca persoanele care învaţă să cânte la instrumentul tradiţional *shakuhachi* să exerseze zilnic o lungă perioadă de timp. (*Shakuhachi* este un fluier vertical din bambus cu patru găuri în faţă şi una în spate.)

►油を売る (*abura o uru*) → < *a pierde vremea* >;
÷ (lit.) [a vinde ulei]
∗ *Abura o uru* este o expresie idiomatică legată de perioada Edo (1600-1867), când, în lipsa electricităţii, măsuratul uleiului de către vânzătorii ambulanţi cerea oarecare timp. În timp ce-şi făceau meseria, aceştia intrau în conversaţie cu gazdele în a căror casă se aflau, ceea ce-i făcea pe vecinii nerăbdători, a căror aşteptare se prelungea, să creadă că întârzierea vânzătorilor ambulanţi se datora caracterului lor de pierde-vară.

► 絵に描いた餅 (*e ni kaita mochi*) → < *bun la nimic*, imposibil de a deveni realitate >;
÷ (lit.) [*mochi* desenate în imagine]
* *Mochi* sunt bulete dulci din pudră de orez care, firesc, desenate pe hârtie nu se pot mânca.

► 襟を正す (*eri o tadasu*) → < *ochi şi urechi*; cu atenţie, respect >;
÷ (lit.) [a corecta gulerul]
* Expresia idiomatică face o asociere între gulerul *kimono*-ului (îmbrăcămintea tradiţională japoneză) strâns corect şi corectitunea sufletului/ caracterului.

► 縁の下の力持ち (*en no shita no chikara mochi*) → < *sforile trase din culise*; omul/ puterea din umbră >;
÷ (lit.) [purtătorul puterii de sub verandă]
* Expresia idiomatică face trimitere la *bugaku* sau muzica ce acompania dansurile tradiţionale japoneze de Curte, ce se auzea nu pe scenă, ci în grădină, într-un spaţiu privat, ascuns de ochii lumii. Iniţial, idiomul era *en no shita no mai* (‚dansul de sub verandă'), dar, fiindcă sensul devenise greu de înţeles, expresia s-a răspândit sub forma de mai sus.

► 大風呂敷を広げる (*ōburoshiki o hirogeru*) → < *a vorbi vrute şi nevrute* >;
÷ (lit.) [a desface/ a întinde un mare *furoshiki*]
* *Furoshiki* este o bucată de pânză folosită, în tradiţia japoneză, la împachetatul şi transportul diverselor obiecte.

► おじゃんになる (*ojan ni naru*) → < *a pieri totul în cenuşă şi scrum* >;
÷ (lit.) [a deveni *jan*]
* *Jan* este sunetul scos de clopotul folosit în epoca Edo (1600-1867) pentru a da alarma de foc, iar *o* este un prefix de politeţe în limba japoneză.

► お茶を挽く (*ocha o hiku*) → < *a tăia frunză la câini* >;
÷ (lit.) [a tăia ceai]
* În trecut, în casele de ceai, gazdele, în lipsă de ocupaţie, tăiau fluturaşi de reclamă pentru oaspeţi.

► お茶の子 (*ocha no ko*) → < *floare la ureche* >;
÷ (lit.) [prăjiturile servite la ceai]
* Prăjiturelele servite la ceai sunt confecţionate prin frământarea diferitelor sortimente de făină sub formă de bulete puse să se coacă în cenuşa vetrei. Se scot din vatră şi, în timp ce cu o mână se sterge cenuşa, ţinute cu cealaltă mână, se pot deja mânca.

► お茶を濁す (*ocha o nigosu*) → < *a scăpa ca prin urechile acului*; a ieşi dintr-o situaţie neplăcută >;
÷ (lit.) [a tulbura ceaiul]
* Expresia idiomatică face trimitere la limpezimea ceaiului verde, care lasă la vedere fundul ceştii în care a fost turnat. Calitatea ceaiului este, neîndoielnic, diminuată puternic dacă acesta şi-a pierdut claritatea.

► 帯に短したすきに長し (*obi ni mijikashi tasuki ni nagashi*) → < *bun de nimic* >;
÷ (lit.) [prea scurt pentru *obi*, prea lung pentru *tasuki*]
* *Obi* este cordonul lat care se leagă peste *kimono* (îmbrăcămintea tradiţională), iar *tasuki* este şnurul ce strânge mânecile *kimono*-ului.

► お百度を踏む (*ohyaku do o fumu*) → < *a stărui într-o rugăminte* >;
÷ (lit.) [a păşi de o sută de ori]
* La origine, expresia se leagă de obiceiul japonezilor de a se plimba înainte şi înapoi de o sută de ori prin faţa unui altar *shinto* pentru împlinirea rugăciunii (de însănătoşire).

► 折り紙付き (*origami tsuki*) → < garantat, autentic >;
÷ (lit.) [ataşat cu *origami*]

* Deşi azi cuvântul *origami* este cunoscut ca fiind numele artei tradiţionale japoneze ce constă în confecţionarea a diferite figurine din hârtie, prin pliere, la origine, *origami* însemna „certificat de garanţie scris pe hârtie albă, îndoită în două”.

► 親方日の丸 (*oyakata hi no maru*) → < *a-ţi merge bine* >;
÷ (lit.) [şeful- cercul soarelui (de pe drapel)]
* *Oyakata* sau persoana superioară (conducătoare), interpretată ca substituent al părinţilor, trimite la stat, naţiune, ţară, în timp ce *hi no maru* (cercul soarelui de pe drapelul japonez) la simbolul ţării; drept urmare, n-ai de ce să-ţi faci griji. (Expresia idiomatică poate fi folosită şi ironic.)

► 気が・のない (*ki ga/ no nai*) → < *a umbla de florile mărului* >;
÷ (lit.) [fără *ki*]
* *Ki* este energia vitală care umple universul şi, drept consecinţă, fiinţa omenească.

► 気が合う (*ki ga au*) → < *a se potrivi ca două picături de apă* >;
÷ (lit.) [a se potrivi *ki*-urile]

► 気が有る (*ki ga aru*) → *a-i sta gândul* (la ceva);
÷ (lit.) [a avea *ki* (pentru ceva)]

► 気が多い (*ki ga ōi*) → < *a fi cu un ochi la slănină şi cu altul la făină*; a avea numeroase preocupări >;
÷ (lit.) [*ki numeros*]

► 気が置けない (*ki ga okenai*) → < *într-un gând* >;

÷ (lit.) [a nu putea fi pus *ki*-ul (într-un loc)]

► 気が利く (*ki ga kiku*) → < *a fi iute de minte* >;
÷ (lit.) [a lucra *ki*-ul]

► 気が気でない (*ki ga ki denai*) → < *a pune la inimă* >;
÷ (lit.) [*ki*-ul nu dă *ki*]

► 気が狂う (*ki ga kuruu*) → < *a o lua razna* >;
÷ (lit.) [*ki*-ul şi-a pierdut minţile]

► 気が差す (*ki ga sasu*) → < *a avea ceva pe suflet* >;
÷ (lit.) [a se umple *ki*-ul]

► 気が進む (*ki ga susumu*) → < *a-i sta gândul* (la...) >;
÷ (lit.) [a avansa *ki*-ul]

► 気が済む (*ki ga sumu*) → < *cu inima plină* (de ...) >;
÷ (lit.) [a se termina *ki*-ul]

► 気が急く (*ki ga seku*) → < *a fi în mare grabă*; *a nu avea stare* >;
÷ (lit.) [a se grăbi *ki*-ul]

► 気が立つ (*ki ga tatsu*) → <*a-şi face gânduri negre* >;
÷ (lit.) [a se ridica *ki*-ul]

► 気が落ちる (*ki ga ochiru*) → < *a fi cu gândul în altă parte* >;
÷ (lit.) [a cădea *ki*-ul]

► 気が入る (*ki ga hairu*) → < *a nu-şi lua gândul* (de la); a se concentra >;
÷ (lit.) [a intra *ki*-ul]

► 気が付く (*ki ga tsuku*) → < *a-şi da seama* >;
÷ (lit.) [a ataşa un *ki*]

► 気が遠くなる (*ki ga tōku naru*) → < *a i se tăia picioarele*; a simţi leşin >;
÷ (lit.) [a se îndepărta *ki*-ul]

► 気が長い (*ki ga nagai*) → < *a avea răbdare* >;
÷ (lit.) [*ki* lung]

► 気が早い (*ki ga hayai*) → < *fără stare* >;
÷ (lit.) [*ki* rapid]

► 気に痛む (*ki ni itamu*) → < *a-şi face gânduri* (pentru ...) >;
÷ (lit.) [a simţi durere la/ pentru *ki*]

► 気に食わない (*ki ni kuwanai*) → < *a călca pe nervi* >;
÷ (lit.) [a nu mânca din *ki*]

► 木に餅がある (*ki ni mochi ga aru*) → < *a purta pe cineva cu lumânarea aprinsă ziua în amiaza mare* >;
÷ (lit.) [sunt *mochi* în copac]
* *Mochi* (bulete dulci din pudră de orez) sunt confecţionate de mâna omului, astfel încât n-au cum să crească în copac...

► 気の毒なほど (*ki no dokuna hodo*) → < *demn de milă* >;
÷ (lit.) [până la un *ki* otrăvit]
* Expresia idiomatică ar putea fi interpretată în felul următor: o situaţie dificilă în care te afli a otrăvit *ki*-ul ...

► 気は心 (*ki wa kokoro*) → < *o nimica toată* >;
÷ (lit.) [*ki*-ul este inimă/ suflet]
* Idiomul asociază *ki*-ul liniştit (împăcat) printr-o mişcare a inimii/ sufletului cauzată de un mic fapt.

► 気を取り直す (*ki o torinaosu*) → < *a-şi băga minţile în cap* >;
÷ (lit.) [a-ţi corecta *ki*-ul]

► 狐の嫁入り (*kitsune no yome (hai)iri*) → < ploaie (bruscă) cu soare >;
÷ (lit.) [intrarea miresei vulpii]
* Structura idiomatică trimite la legătura dintre apariţiile bruşte, una după alta, ale vulpii în puterea nopţii, ce părea însoţită de perechea sa (aducând cu nişte lumini fosforescente) şi obiceiul ca miresele să aprindă lumina după lăsarea întunericului. *Yomehairi* înseamnă, de fapt, „căsătorie", prin care mirele îşi aducea soţia la casa sa şi cei doi începeau viaţa în cuplu.

► 清水の舞台 (*kiyomizu no butai*) → < *a-şi lua inima în dinţi* >;
÷ (lit.) [scena *Kiyomizu*]
* *Kiyomizu no butai kara tobioriru* este continuarea acestei expresii idiomatice a cărei semnificaţie s-ar traduce prin ‚a fi foarte determinat' (lit.‚a sări de pe

scena Kiyomizu') ce trimite, neîndoielnic, la *Kiyomizudera* (Templul Kiyomizu) din Kyoto, construit pe buza unei prăpastii.

► 下駄と焼き味噌 (*geta to yaki miso*) → < *seamănă, dar nu răsare* >;
÷ (lit.) [*geta* şi *miso* prăjit]
* *Geta* sunt sandalele tradiţionale japoneze, formate din două barete. Pentru a prăji *miso* (pastă din boabe de soia fermentată) se foloseşte o tablă cu picioare asemănătoare cu cele de la *geta*, dar, deşi există o mică asemănare, diferenţa este, totuşi, foarte mare.

► 濃い茶　目の毒　気の薬 (*koicha me no doku ki no kusuri*) → < *a-i da inima ghes*; plin de vigoare/ excitat/ agitat > ;
÷ (lit.) [ceaiul tare - otravă pentru ochi, medicament pentru spirit]
* Trimitere la ceremonialul ceaiului, în care ceaiul verde *matcha* tare îl poate ţine treaz toată noaptea pe cel care l-a consumat.

► 弘法も筆の誤り (*Kōbō mo fude no ayamari*) → < *calul e cu patru picioare şi tot se împiedică* >;
÷ (lit.) [şi la Kōbō daishi- greşeli de scriere]
* Călugărul budist Kūkai (774-835), cunoscut sub numele postum ca Kōbō-Daishi, a rămas în memoria

posterităţii nu doar ca fondatorul sectei „Shingon” (‚Cuvântul adevărat’), ci şi ca cel mai important caligraf japonez.

► 衣を返す (*koromo o kaesu*) → < a căpăta o nouă înfăţişare >;
÷ (lit.) [a schimba îmbrăcămintea]
* La japonezi, exista obiceiul să întorci *kimono*-ul pe dos, pentru a-l transforma în îmbrăcăminte de culcare, datorită superstiţiei că, în felul acesta, îţi va apărea în vis persoana iubită.

► 白黒をつける (*shiro kuro o tsukeru*) → < *ori e albă, ori e neagră* >;
÷ (lit.) [a pune alb sau negru]
* La origine, în cultura japoneză albul era asociat cu binele, iar negrul cu răul.

► 袖にする (*sode ni suru*) → < *a trata pe cineva cu răceală*; a ignora >;
÷ (lit.) [a pune în mânecă]
* Idiomul face referire la mâneca ce atârna a *kimono*-ului purtat în perioada Edo (1600-1867). Aceasta ascundea braţul şi era văzută ca o componentă a trupului, astfel încât te puteai preface că (braţul) nu există.

► 太鼓判を押す(*taikoban o osu*) → < *a-şi scoate toate armele la bătaie* (pentru cineva); *a-şi pune mâna în foc* (pentru cineva) >;
÷ (lit.) [a pune/ apăsa o ştampilă mare]
* Tradiţia japoneză cere ca semnătura unei persoane să fie autentificată de o ştampilă.

► 畳みの上の水練 (*tatami no ue no suiren*) → < *chepeneag după ploaie*; (în realitate) nefolositor >;
÷ (lit.) [a înota pe *tatami*]
* *Tatami* este rogojina din orez folosită ca pardoseală în casele tradiţionale japoneze. Având în vedere că nu se poate înota pe *tatami*, locul devine nefolositor în acest sens.

► 旅の恥はかきすて (*tabi no haji wa kakisute*) → < *fără de ruşine*; fără reţineri >;
÷ (lit.) [aruncă ruşinea călătoriei]
* Într-o societate ca cea japoneză, foarte strictă în privinţa comportamentului verbal şi gestual formal, călătoria, având în vedere anonimatul în care te păstrează, ar fi un moment oportun pentru a scăpa de orice inhibiţii, restricţii, reţineri.

► 団子も餅の付き合い (*dango mo mochi no tsukiai*) → < un om plictisitor, (tolerat) ca o cunoştinţă a unuia deosebit >;

÷ (lit.) [şi *dango* sunt cunoştinţe cu *mochi*]
* Atât *dango*, cât şi *mochi* sunt bulete din pudră de orez, doar că *mochi* sunt dulci.

► 茶茶を入れる (*cha cha o ireru*) → < *a lua cuiva vorba din gură* (ca distracţie) >;
÷ (lit.) [a face ceai după ceai]
* În condiţiile în care, în mod obişnuit, „a prepara ceai" are echivalentă în limba japoneză expresia „(o)cha o ireru", repetiţia lexemului „cha" cu semnificaţia ‚ceai' pare să sugereze graba şi neatenţia din partea unuia dintre participanţii la conversaţie.

► 茶にする (*cha ni suru*) → < *a duce de nas* (pe cineva); a răstălmăci >;
÷ (lit.) [a pune de-un ceai]
* Idiomul trimite la semnificaţia ceaiului şi la starea de spirit plăcută pe care o creează celui ce-l bea. Dar să-ţi dedici timpul băutului de ceai sau odihnei?!

► 茶腹も一時 (*cha bara mo ittoki*) → < *praf în ochi*; chiar şi ceva mic/ puţin poate deveni un expedient vremelnic >;
÷ (lit.) [şi ceaiul e vremelnic pentru burtă]
* Expresia idiomatică aminteşte faptul că şi un ceai verde poate linişti foamea pentru o vreme.

► 束の間 (*tsuka no ma*) → < *cât ai zice „peşte”* >;
÷ (lit.) [un interval de *tsuka*]
* *Tsuka* este o unitate de măsură, cu semnificaţia ‚legătură, maldăr, snop'.

► 鶴の一声 (*tsuru no hitokoe*) → < *a tuna şi a fulgera*; vocea autorităţii >;
÷ (lit.) [o voce/ un glas de cocor]
* Cocorul japonez este unul dintre cei mai delicaţi şi frumoşi cocori, o păsare foarte apreciată în Japonia nu numai datorită frumuseţii penajului şi graţiei sale, ci şi trăsăturilor de comportament pe care le posedă (fidelitatea, loialitatea), devenind un simbol al dragostei, fericirii şi longevităţii.

► 手前味噌で塩が辛い (*temae miso de shio ga karai*) → < *a nu-şi încăpea în piele de sine*; auto-adulare >;
÷ (lit.) [în supa *miso* din faţă sarea e sărată]
* *Miso* este supa din pastă de boabe de soia fermentate, care nu necesită un talent culinar deosebit.

► 泥を被る (*doro o kaburu*) → < *a-ţi pune cenuşă în cap*; a-ţi asuma responsabilitatea >;
÷ (lit.) [a pune noroi pe cap]
* Între expresia idiomatică *doro o kaburu* şi *koan*-ul (parabola) Zen cu numărul şaizeci şi patru „Chōshū

poartă o pereche de pantofi pe cap", din colecţia de parabole „Hekigan-roku", comentate de preotul chinez Yüan-wu, în anul 1225, pare să existe o certă legătură. *Koan*-ul Zen, ce este, de fapt, o enigmă cu un tâlc foarte greu dacă nu imposibil de descifrat, povesteşte cum, în perioada T'ang, o pisicuţă intrată în grădina unui templu devine prilej de dispută între aripa de vest şi cea de est a clădirii. Dar părintele Nansen, ce urmărea cearta, apucă pisicuţa de ceafă, îi pune un cuţit la gât cerându-le călugărilor ce şi-o disputau să spună cuvântul potrivit pentru a salva viaţa animalului. Nimeni nu este însă în stare să răspundă cerinţei lui Nansen şi pisica este omorâtă. La lăsarea serii, se întoarce la templu mai-marele Chōshū, căruia i se relatează evenimentul. Chōshū ascultă în tăcere şi iese din încăpere punându-şi încălţămintea pe cap. Tâlcul *koan*-ului ce încearcă să motiveze gestul lui Nansen prin anihilarea iluziei sinelui, îndepărtând orice contradicţie între sine şi ceilalţi, iar acela de o infinită mărinimie al lui Chōshū de a-şi pune obiecte murdare prin considerarea lui ca o dovadă de nobleţe budistă, stă, fără îndoială, la baza înţelegerii idiomului menţionat mai sus.

► 煮え湯を飲まされる (*nie yu o nomasareru*) → < *a fi înjunghiat pe la spate* >;
÷ (lit.) [a fi făcut să bei apă fierbinte fiartă]

* Cuvântul *yu* înseamnă ‚apă fierbinte', iar *nie yu* ar ajunge să fie tradus literal prin ‚apă fierbinte fiartă'.

► 花道を飾る (*hanamichi o kazaru*) → < a se retrage în glorie >;
÷ (lit.) [a împodobi/ a ornamenta *hanamichi*]
* *Hanamichi* (lit. ‚drumul cu flori') este un pasaj ridicat pentru a face legătura între scenă şi fundul sălii trecând printre spectatori în teatrul *kabuki*. *Hanamichi* se foloseşte pentru intrarea şi retragerea actorilor de pe scenă.

► 腹を割る (*hara o waru*) → < *cu inima deschisă* >;
÷ (lit.) [a sparge pântecele/ burta]
* *Hara* are, în limba japoneză, şi semnificaţia de ‚suflet' (= *kokoro no naka* ‚interiorul inimii/ sufletului'). Astfel, moartea ritualică *harakiri* (‚tăierea pântecelui/ burţii') s-ar putea înţelege şi ca spintecarea pântecelui pentru a-ţi arăta sufletul curat.

► 腹を見せる (*hara o miseru*) → < *a-şi da dinţii din gură*; a-şi recunoaşte intenţiile >;
÷ (lit.) [a-şi arăta pântecele/ burta]

► 檜舞台 (*hinoki butai*) → < *a-şi scoate capul în lume*; a-şi face un (re)nume într-un loc celebru >;
÷ (lit.) [scenă din *hinoki*]

* *Hinoki* este chiparosul japonez folosit pentru construcţia scenelor din teatrul *kabuki*.

► 一人相撲を取る (*hitori sumō o toru*) → < a se strădui de unul singur >;
÷ (lit.) [a face sumō de unul singur]
* *Sumō* este sportul tradiţional japonez ce implică obligatoriu doi parteneri.

► 筆が滑る (*fude ga suberu*) → < *a-l lua mâna pe dinainte* >;
÷ (lit.) [a aluneca pensula]
* Până în epoca modernă, instrumentul de scris obişnuit în Japonia era pensula.

► 筆が立つ (*fude ga tatsu*) → < *a o duce bine din condei* >;
÷ (lit.) [a se ridica pensula]
* Trimitere la arta caligrafiei, care cere ca pensula să fie ţinută în mână drept, într-o poziţie verticală.

► 盆と正月が一緒に来たよう (*bon to shōgatsu ga issho ni kita yō*) → < *a nu şti unde să-ţi pui capul de treabă* >;
÷ (lit.) [ca şi cum *bon* şi *oshōgatsu* ar fi venit împreună]

* *Bon* este sărbătoarea morţilor, celebrată vara, iar *oshōgatsu* este sărbătoarea Anului Nou.

► ピンからキリまで (*pin kara kiri made*) → < de la început până la sfârşit >;
÷ (lit.) [de la unu la zece]
* Structura idiomatică *pin kara kiri made* este, în limba japoneză, parafraza ce doreşte să sugereze varietatea, diversitatea lucrurilor. Fapt interesant însă, acest idiom conţine două cuvinte al căror etimon este neologic: „pin" este un derivat din portugezul „pinto", cu semnificaţia ‚unu', iar „kiri" de la „kuruso", adaptarea fonetică la limba japoneză a lexemului portughez „cruz", cu semnificaţia ‚cruce'. Dar orizontala şi verticala care reprezintă semnul iconic al crucii pentru credinţa creştină constituie trăsăturile care compun ideograma chinezească „十", a cărei semnificaţie, în limba japoneză, este ‚zece'.

► 間が抜ける (*ma ga nukeru*) → < stupid >;
÷ (lit.) [a cădea *ma*-ul]
* *Ma*, tradus literal, înseamnă ‚spaţiu' sau ‚interval', dar, în calitate de concept estetic, ar trimite la spaţiul dintre ceva şi ceea ce urmează, referindu-se fie la intervalul dintre bătaia unei tobe şi următoarea, fie la cel dintre poziţia de poză a unui dansator şi modificarea ei într-o alta, fie la intervalul dintre fraza

unui actor şi următoarea etc. *Ma* este, prin urmare, intervalul de timp în care nu se întâmplă nimic...

► 間が悪い (*ma ga warui*) → < *sub stea ne norocoasă*; inconvenient, nepotrivit, fără noroc >;
÷ (lit.) [*ma* este rău, prost, nepotrivit]

► 間が良い (*ma ga yoi*) → < *sub stea cu noroc*; norocos, potrivit >;
÷ (lit.) [*ma* este bun, potrivit]

► 間を合わせる (*ma o awaseru*) → < *gând la gând* >;
÷ (lit.) [a potrivi *ma*-ul]

► 間を待たせる (*ma o mataseru*) → < *a trage de timp* >;
÷ (lit.) [a face să fie aşteptat *ma*]

► 枕を高くする (*makura o takaku suru*) → < *a se lăsa în voia somnului* >;
÷ (lit.) [a înălţa pernele]
* În perioada Heian (794-1186), pernele folosite aveau înfăţişarea unor cilindri, formă necesară pentru ca doamnele aristocrate să nu-şi strice coafura complicată în timpul somnului.

► 三日見ぬ間の桜 (*mikka minu ma no sakura*) → < schimbările lumii sunt violente >;
÷ (lit.) [*sakura* dintr-un (interval) *ma*, (după ce fusese) de nevăzut trei zile]
* *Sakura* sau floarea de cireş, care se scutură foarte repede, este asociată în mentalitatea japoneză cu frumuseţea şi efemerul.

► 水茎の跡 (*mizu kuki no ato*) → < *a aşterne ceva pe hârtie*; scrisoare >;
÷ (lit.) [urmele tulpinii de apă]
* Expresia idiomatică trimite la aceeaşi artă a caligrafiei, în care pensula poate fi confecţionată dintr-o tulpină de trestie proaspătă şi tânără (*mizumizushii*, în limba japoneză).

► 耳の正月 (*mimi no shōgatsu*) → < *demn de interes* >;
÷ (lit.) [Anul Nou pentru urechi]
* În Japonia, *shōgatsu* (‚Anul Nou') este considerată sărbătoarea cea mai plăcută din an.

► 虫が良い (*mushi ga ii*) → < egoist >;
÷ (lit.) [paraziţi/ viermi buni]
* În perioada Edo (1600-1867) exista credinţa că omul are în corp nouă feluri de paraziţi care provoacă bolile şi emoţiile, influenţând felul de a gândi.

► 目の正月 (*me no shōgatsu*) → < sărbătoresc, regal >;
÷ (lit.) [Anul Nou pentru ochi]
* De asemenea, s*hōgatsu* (‚Anul Nou') este sărbătoarea cea mai preţuită din an.

► 眼鏡に適う (*megane ni kanau*) → < a câştiga încrederea >;
÷ (lit.) [a se potrivi ochelarilor]
* Ochelarii sunt văzuţi în Japonia ca obiectul ce poate discerne binele de rău, posibilul de imposibil, conferindu-i celui care-i poartă această putere de judecată.

► 眼鏡違い (*megane chigai*) → < *la pomul lăudat să nu te duci cu carul* >;
÷ (lit.) [diferenţa de ochelari]

► 餅は餅屋 (*mochi wa mochiya*) → < e bine ca orice lucru să fie lăsat pe seama specialistului >;
÷ (lit.) [pentru *mochi*, specialistul în *mochi*]
* După cum este şi firesc, cele mai bune *mochi* sunt cele confecţionate de un profesionist.

► 焼き餅を焼く (*yaku mochi o yaku*) → < *verde de invidie*; gelos, invidios >;
÷ (lit.) [a prăji *mochi* prăjit]
* La prăjire, *mochi* se umflă şi, asemănător, poate că o face şi sufletul care devine invidios sau gelos.

► 破れても小袖 (*yaburetemo kosode*) → < *popa-i popă şi în şanţ*; chiar şi o mică defecţiune nu ştirbeşte din valoarea extraodinară a unui lucru >;
÷ (lit.) [chiar ruptă, e îmbrăcăminte din mătase]
* *Kosode* era îmbrăcămintea folosită de nobilimea aristocrată.

► 指折り (*yubi ori*) → < proeminent, de vârf >;
÷ (lit.) [îndoirea degetului]
* Tradiţional, numărătoarea până la zece se face cu ajutorul degetelor de la o mână care se îndoaie unul după altul. Sugestia idiomului este de ceva atât de ieşit din comun că poţi număra pe degete...

*** [*Cifre/ Numere*]

► 一か八か (*ichi ka hachi ka*) → < tot sau nimic >;
÷ (lit.) [unu sau opt]
* În cultura japoneză, cifra opt (*hachi*) este văzută ca o cifră de bun augur. Prin asemănarea *kanji*-ului 八 (care

scrie această cifră) cu forma muntelui Fuji, considerat sacru în mitologia japoneză, cifra opt devine simbolul perfecţiunii.

► 二つ返事 (*futatsu henji*) → < a accepta cu bucurie, pregătit pentru ... >;
÷ (lit.) [două răspunsuri]

► 三度目の正直 (*sandome no shōjiki*) → < a treia oară e cu noroc >;
÷ (lit.) [onestitatea de a treia oară]

► 四面楚歌 (*shimen soka*) → < încolţit din toate părţile >;
÷ (lit.) [cântăreţi din patru părţi]

► 五里霧中 (*go ri mu chū*) → < *a fi* (pierdut) *într-un întuneric total* >;
÷ (lit.) [cinci *ri*, mijlocul ceţii]
* *Ri* este o unitate de măsură, echivalentul a 3.9 km.

► 六十の手習い (*roku jū no tenarai*) → < nu e niciodată prea târziu pentru a învăţa >;
÷ (lit.) [exerciţiul caligrafiei la şaizeci de ani]

► 親の七光 (*oya no nana hikari*) → < e de mare ajutor să ai un părinte celebru; influenţa părinţilor >;

÷ (lit.) [şapte lumini ale părinţilor]
* Cele şapte lumini sunt o trimitere, fără îndoială, la culorile curcubeului.

► 八方美人 (*happō bijin*) → < *inimă mare*; persoană amabilă cu toată lumea >;
÷ (lit.) [o femeie frumoasă în toate direcţiile]

► 九死に一生を得る *(kyū shi ni isshō o eru*) → < *a scăpa de la moarte ca prin urechile acului* >;
÷ (lit.) [a dobândi o viaţă din nouă morţi]

► 十年一昔 (*jūnen hitomukashi*) → < *cât o veşnicie* >;
÷ (lit.) [o perioadă de zece ani]
* *Mukashi* are, alături de accepţiunea de ‚10 ani', şi semnificaţia de ‚trecut, perioadă îndelungată'.

► 十八番 (*jū hachi ban*) → < excelenţa, superioritatea (în ceva), favorit >;
÷ (lit.) [numărul optsprezece]
* Expresia idiomatică este o trimitere la teatrul tradiţional *kabuki*, respectiv la cele 18 piese de succes jucate de familia Ichikawa. *Kanji*-urile (= ideogramele chinezeşti) care compun acest idiom pot fi citite şi „ohako", făcând referire la piesele favorite ale familiei Ichikawa.

► 可愛さ余って憎さ百倍 *(kawaisa amatte nikusa hyaku bai*) → < cea mai mare ură se naşte din cea mai mare dragoste >;
÷ (lit.) [drăgălăşenie în surplus, ură de o sută de ori]

► 千載一遇 (*sen zai ichi gū*) → < *şansa vieţii* >;
÷ (lit.) [o mie de apariţii, o trataţie]

► かぜは万病のもと (*kaze ha manbyō no moto*) → < a nu trata nimic cu indiferenţă >;
÷ (lit.) [răceala este sursa a zece mii de boli]
* Se consideră, în mentalitatea japoneză, că răceala este începutul tuturor bolilor.

*** [*Saluturi*]

► 今日は (*konnichi wa*) → < Bună ziua! >;
÷ (lit.) [cât despre ziua de azi ...]
* Salutul de azi este, în fapt, formula prescurtată de la salutul elitelor războinice ce începea cu „azi" şi continua cu „sunt la datorie, sunt la serviciile dumneavoastră".

► さようなら (*sayōnara*) → < La revedere! >;
÷ (lit.) [dacă e aşa]

* Formula de rămas-bun este varianta prescurtată de la expresia *sayōnaraba kaerimashō* (‚dacă e aşa, hai să ne întoarcem acasă'), păstrată şi azi în unele regiuni sub forma „saraba".

► お休みなさい (*oyasumi nasai*) → < Noapte bună! >;
÷ (lit.) [faceţi o pauză]
* Iniţial, verbul *yasumu* (屋住む) însemna ‚a fi acasă', pentru a-ţi linişti starea de spirit, având în vedere că a doua zi urma sculatul deveme.

► 有難う (*arigatō*) → < mulţumesc >;
÷ (lit.) [există dificultăţi]
* *-Gatai* (‚dificil, greu să ...') este, în fapt, o structură gramaticală folosită şi în limba contemporană, ce exprimă dificultatea unei acţiuni.

► すみません (*sumimasen*) → < Vă cer scuze. Mulţumiri. Vă rog. >;
÷ (lit.) [a nu te simţi în largul tău]
* Formula prin care îţi ceri scuze sau mulţumeşti în limba japoneză se bazează pe expresia *ki ga sumu*, cu semnificaţia ‚a fi satisfăcut'. Fiind o formă negativă a verbului, inferenţa ar fi ‚nu mă simt la locul meu pentru ceea ce v-am făcut...'.

► いらっしゃい (*irasshai*) → < Bine aţi venit! >;
÷ (lit.) [veniţi aici!]
* *Irassharu* este forma de politeţe onorifică pentru verbele *ikimasu* (‚a merge'), *kimasu* (‚a veni') şi *imasu* (‚a fi').

► ただいま (*tadaima*) → < M-am întors (acasă)! >;
÷ (lit.) [tocmai acum]
* Salutul folosit la întoarcerea acasă de un membru al familiei are, de fapt, sensul de *tatta ima* (‚chiar acum, tocmai acum'). Sunt regiuni ale Japoniei unde în loc de *ohayō* (‚Bună!') se foloseşte *tadaima*, ca şi la despărţire, şi sensul ar fi ‚e devreme să spui: „doar acum..." '.

► 御馳走様 (*gochisōsama*) → < Mulţumesc pentru masă! >;
÷ (lit.) [persoana care m-a tratat cu masa]
* *Chisō* însemna, iniţial, ‚a se învârti alergând'. Fiindcă şi pregătirea mesei înseamnă multă alergătură, sensul s-a restrâns la exprimarea recunoştinţei pentru ospitalitatea mesei.

► 御蔭様で (*okage sama de*) → < prin bunăvoinţa dumneavoastră >;
÷ (lit.) [în umbra dumneavoastră]

* *O* este, în limba japoneză, un prefix de politeţe, iar *kage* (= ‚umbră') locul în care nu ajunge soarele sau, prin analogie, privirea omului, astfel încât devine necesar ajutorul zeilor şi al lui Buddha. Această expresie a ajuns să însemne, în cele din urmă, exprimarea recunoştinţei.

► 新年おめでとう (*shinnen omedetō*) → < La mulţi ani cu ocazia Anului Nou! >;
÷ (lit.) [felicitări de Anul Nou]
* *Omedetō* este un cuvânt derivat de la *medetai* provenit din verbul *mederu*, cu accepţiunea de ‚a fi fermecat de frumuseţea şi minunăţia lumii', ceea ce ar declanşa/ provoca nevoia de a le lăuda. Asfel că, la primirea unui cadou, acesta era dus şi atins de frunte, spunându-se *medetai* sau *medetō gozaru*.

*** [*Haiku*]

► 鳴かぬなら殺してしまえ時鳥 (*nakanu nara koroshite shimae hototogisu*) → < violent >;
÷ (lit.) [dacă nu cântă, să omorâm cucul]
* Acest *haiku* (poem dintr-un vers în 17 silabe) este atribuit lui Oda Nobunaga (1534-1582), generalul care a unificat o treime din Japonia după mai bine de 100 de ani de războaie civile. A intrat în istoria Japoniei sub efigia unui conducător feudal extrem de brutal.

► 鳴かぬなら鳴かせてみせよう時鳥 (*nakanu nara nakasete miseyō hototogisu*) → < coercitiv, impunător >;
÷ (lit.) [dacă nu cântă, să facem cucul să cânte]
* Acest *haiku* este atribuit lui Toyotomi Hideyoshi (1537-1598), un samurai general care l-a urmat pe Oda Nobunaga în misiunea de încercare de unificare a Japoniei. A rămas în istorie ca stăpânul care, în 1591, i-a ordonat lui Sen no Rikyu (1522-1591), un mare maestru al ceremoniei ceaiului de tip *chanoyu* („drumul japonez al ceaiului"), să se sinucidă. Nu se ştie motivul, dar este posibil ca Sen no Rikyu să fi fost un opozant al regimului instaurat de Hideyoshi.

► 鳴かぬなら鳴くまで待とう時鳥 (*nakanu nara naku made matō hototogisu*) → < răbdător >;
÷ (lit.) [dacă nu cântă, să aşteptăm până va cânta cucul]
* Acest *haiku* este atribuit *shogun*-ului Tokugawa Ieyasu (1543-1616), ultimul dintre cei trei unificatori ai Japoniei (alături de Oda Nobunaga şi Toyotomi Hideyoshi). Este cunoscut pentru crearea shogunatului Tokugawa, ultimul regim militar de acest fel din istoria Japoniei, generalul fiind apreciat pentru statornicirea păcii, după o lungă perioadă de războaie civile, şi pentru caracterul său răbdător şi împăciuitor.

V. PROVERBE ŞI ZICĂTORI [諺]

► 挨拶は時の氏神 (*aisatsu wa toki no ujigami*) → < *salutul încoronează omul* >;
÷ (lit.) [salutul este zeitatea tutelară a timpului]

► 秋の空は七度半変わる (*aki no sora wa nana do han kawaru*) → < *schimbător ca vremea*; *azi e albă, mâine-i neagră* >;
÷ (lit.) [cerul de toamnă se schimbă de şapte ori şi jumătate]

► 朝起きは三文の徳 (*asa oki wa san mon no toku*) → < *cine se scoală de dimineaţă ajunge departe* >;
÷ (lit.) [sculatul de dimineaţă este o virtute la îndemână/ ieftină]

► 明日の百より今日の五十 (*asu no hyaku yori kyō no gojū*) → < *ce-i în mână nu-i minciună* >;
÷ (lit.) [decât o sută de mâine mai bine cincizeci de azi]

► 頭隠して尻隠さず (*atama kakushite shiri kakusazu*) → < *a se ascunde ca struţul în nisip* >;
÷ (lit.) [şi-a ascuns capul şi nu şi-a ascuns spatele]

► 暑さ寒さも彼岸まで (*atsusa samusa mo higan made*) → < *toate minunile ţin trei zile* >;
÷ (lit.) [şi căldura, şi frigul, până la echinox]

► 石の上にも三年 (*ishi no ue ni mo san nen*) → < *buba cap nu face până nu se coace* >;
÷ (lit.) [chiar şi pe piatră – trei ani]

► 一を聞いて十を知る (*ichi o kiite jū o shiru*) → < *din bucăţele cojocarul blană mare face* >;
÷ (lit.) [ai întrebat unu şi-ai aflat zece]

► 一難去ってまた一難 (*ichi nan satte mata ichi nan*) → < *o nenorocire nu vine niciodată singură* >;
÷ (lit.) [se îndepărtează o situaţie dificilă, din nou o alta]

► 急がば回れ (*isogaba maware*) → < *leneşul mai mult aleargă* >;
÷ (lit.) [dacă te grăbeşti, înconjori]

► 犬も歩けば棒に当たる (*inu mo arukeba bō ni ataru*) → < *a umbla ca băţul după câine* >;
÷ (lit.) [şi câinele dacă se plimbă, dă de băţ]

► 牛は牛連れ (*ushi wa ushi zure*) → < *dacă te bagi între lupi, urlă ca lupul* >;
÷ (lit.) [vaca urmează vaca]

► 馬の耳に念仏 (*uma no mimi ni nenbutsu*) → < *a strica orzul pe gâşte* >;
÷ (lit.) [rugăciune pentru urechile calului]

► 売り言葉に買い言葉 (*uri kotoba ni kai kotoba*) → < *măsură pentru măsură* >;
÷ (lit.) [cuvântul de cumpărat pentru cuvântul de vânzare]

► 蝦で鯛を釣る (*ebi de tai o tsuru*) → < *cine-mparte parte-şi face* >;
÷ (lit.) [a pescui plătică de mare cu un şarpe]

► 老いては子にしたがえ (*oite wa ko ni shitagae*) → < *a da în mintea copiilor* (*la bătrâneţe*) >;
÷ (lit.) [bătrâneţea acompaniază copilul]

► 起きて半畳、寝て一畳 (*okite han jō, nete ichi jō*) → < *fă ce poţi când n-ai alta de făcut* >;
÷ (lit.) [te scoli pe jumătate de *jō* (unitate de măsură pentru rogojina de *tatami*), te culci pe un *jō*]

► 同じ穴の狢 (*onaji ana no mujina*) → < *aceeaşi Mărie cu altă pălărie* >;
÷ (lit.) [aceeaşi gaură pentru bursuci]

► 鬼の居ぬ間に洗濯 (*oni no inu ma ni sentaku*) → < *când pisica nu-i acasă şoarecii joacă pe masă* >;
÷ (lit.) [în timpul/ intervalul *ma* când nu e diavolul, spălatul/ curăţirea (sufletului)]

► 蛙の子は蛙 (*kaeru no ko wa kaeru*) → < *petic după sac*; *ce naşte din pisică şoareci mănâncă* >;
÷ (lit.) [copilul broaştei (este) broască]

► 火中の栗を拾う (*kachū no kuri o hirou*) → < *a se arunca în foc (pentru cineva)* >;
÷ (lit.) [a scoate castanele din mijlocul focului]

► 河童の川流れ (*kappa no kawa nagare*) → < *calul e cu patru picioare şi tot se împiedică* >;
÷ (lit.) [*kappa* (= fiinţă mitologică ce trăieşte în apă) luat de curgerea râului]

► 果報は寝て待て (*kahō wa nete mate*) → < *cu răbdarea treci marea* >;
÷ (lit.) [când fericirea doarme aşteaptă!]

► かわいい子には旅させよう(*kawaii ko ni wa tabi saseyō*) → < *copilul răzgâiat rămâne ne-nvăţat* > ;
÷ (lit.) [să-i oferim/ cerem copilului drăgălaş o excursie]

► 腐っても鯛 (*kusattemo tai*) → < *popa e popă şi în şanţ* >;
÷ (lit.) [chiar stricată, e plătică de mare]

► 光陰矢の如し(*kōin ya no gotoshi*) → < *a-ţi părea ziua ceas şi ceasul clipă* > ;
÷ (lit.) [timpul (zboară) ca o săgeată]

► 転ばぬ先の杖 (*korobanu saki no tsue*) → < *e bună frica de omul sănătos* >;
÷ (lit.) [băţul de dinainte pentru a nu se rostogoli]

► 猿も木から落ちる (*saru mo ki kara ochiru*) → < *calul e cu patru picioare şi tot se împiedică* >;
÷ (lit.) [şi maimuţa cade din copac]

► 触らぬ神に祟りなし (*sawaranu kami ni tatari nashi*) → < *unde nu faci foc nu iese fum* >;
÷ (lit.) [fără blestem din partea zeului neatins]

► 親しき仲にも礼儀あり (*shitashiki naka ni mo reigi ari*) → < *cu prieteni buni colaci mănânci* >;
÷ (lit.) [există maniere şi între prieteni apropiaţi]

► 七転び八起き (*shichi korobi ya oki*) → < *din greşeli învaţă omul* >;
÷ (lit.) [şapte împiedicări/ rostogoliri, opt ridicări]

► 捨てる神あれば拾う神あり (*suteru kami areba hirou kami ari*) → < *când se închide o uşă, se deschide o fereastră* >;
÷ (lit.) [dacă este un zeu care (te) aruncă, există un zeu care (te) culege]

► 住めば都 (*sumeba miyako*) → < *fiecare pasăre îşi iubeşte cuibul* >;
÷ (lit.) [dacă locuieşti, e capitală]

► 千里の道も一歩より (*sen ri no michi mo ippo yori*) → < *orice drum are un început* >;
÷ (lit.) [şi un drum de o mie de *ri* începe de la un pas]

► 船頭多くして船山に登る (*sendō ōkushite fune yama ni noboru*) → < *cu mai multe moaşe, buricul copilului rămâne netăiat* >;
÷ (lit.) [cu mai mulţi cârmaci, corabia va urca pe munte]

► 善は急げ (*zen wa isoge*) → < *dar din dar se face rai* >;
÷ (lit.) [grăbeşte ceea ce e bun!]

► ただより高いものはない (*tada yori takai mono wa nai*) → < *mai scumpă aţa decât faţa* >;
÷ (lit.) [nu e nimic mai scump decât pe gratis]

► 塵も積もれば山となる (*chiri mo tsumoreba yama to naru*) → < *picătură cu picătură se umple paharul* >;
÷ (lit.) [şi praful, dacă se adună, se face munte]

► 鶴は千年亀は万年 (*tsuru wa sen nen kame wa man nen*) → < *viaţă lungă să-ţi ajungă!*; La mulţi ani! (urări de viaţă lungă) >;
÷ (lit.) [cocorul – o mie de ani, broasca ţestoasă – zece mii de ani]

► 遠くの親類より近くの他人 (*tōku no shinrui yori chikaku no tanin*) → < *mai bine un prieten apropiat decât o rudă îndepărtată* >;
÷ (lit.) [decât rude la depărtare, mai bine alţi oameni din apropiere]

► 虎の威を借る狐 (*tora no i o karu kitsune*) → < *omul beat se crede împărat* >;
÷ (lit.) [o vulpe ce-a împrumutat puterea unui tigru]

► 長いものには巻かれよ (*nagai mono ni wa makareyo*) → < *numai miere zicând gura nu se îndulceşte*; e fără şansă lupta împotriva celor mari >;
÷ (lit.) [înfăşoară (încercuind) obiecte lungi!]

► 泣き面に蜂 (*naki tsura ni hachi*) → < *o nenorocire nu vine niciodată singură* >;
÷ (lit.) [albină pe obrazul care plânge]

►無くて七癖 (*nakute nana kuse*) → < *precum e firea şi nărăvirea*; *ce e frumos la toţi place, dar nu ştie în el ce zace* >;
÷ (lit.) [fără să fie, şapte ticuri]

► 二足のわらじを履く (*ni soku no waraji o haku*) → < *colac peste pupăză* >;
÷ (lit.) [a încălţa două perechi de sandale din paie]

► 二度あることは三度ある (*ni do aru koto wa san do aru*) → < *dacă minţi o dată, trebuie să minţi de mai multe ori* >;
÷ (lit.) [un fapt întâmplat de două ori se va întâmpla şi a treia oară]

► 猫に小判 (*neko ni koban*) → < *a strica orzul pe gâşte* >;
÷ (lit.) [bani de aur la pisici]

► 旗を揚げる (*hata o ageru*) → < *a-şi lua picioarele la spinare* >;
÷ (lit.) [*a flutura steagul*]

► 花より団子 (*hana yori dango*) → < *frumuseţea trece prin stomac* >;
÷ (lit.) [mai bine bulete de orez decât flori]

► 話上手は聞き上手 (*hanashi jōzu wa kiki jōzu*) → < *ţi s-au dat două urechi şi o singură gură, pentru a asculta de două ori mai mult decât vorbeşti* >;
÷ (lit.) [priceput la povestire, priceput la ascultare]

► 春の晩飯後三里 (*haru no ban meshi ato san ri*) → < *cale lungă să-ţi ajungă* >;
÷ (lit.) [seară de primăvară, după mâncare, trei *ri*]

► 火に油を注ぐ(*hi ni abura o sosogu*) → < *a turna paie pe foc* >;
÷ (lit.) [a turna ulei pe foc]

► 人の噂陰 (*hito no uwasa kage*) → < *vorbeşti de lup şi lupul la uşă* >;
÷ (lit.) [bârfa cuiva, umbra sa]

► 人を見たら泥棒と見え (*hito o mitara dorobō to mie*) → < *ceapa are multe fuste, dar tot degeră la frig* >;
÷ (lit.) [dacă te uiţi la om, pare hoţ]

► 人の噂も七十五日 (*hito no uwasa mo nanajūgonichi*) → < *toate minunile ţin trei zile* >;
÷ (lit.) [şi bârfa oamenilor (durează) 75 zile]

► 百聞は一見にしかず (*hyaku bun wa ikken ni shikazu*) → < *până nu te loveşti de pragul de sus nu-l vezi pe cel de jos* >;
÷ (lit.) [100 de lucruri auzite nu fac cât un lucru văzut (cu propriii tăi ochi)]

► 武士に二言はない (*bushi ni ni gon wa nai*) → < *vorba rostită e ca glonţul* > ;
÷ (lit.) [nu există un al doilea cuvânt pentru războinicul *samura*i]

► 豚に真珠 (*buta ni shinju*) → < *a arunca mărgăritare la porci* >;
÷ (lit.) [perle la porci]

► 仏の顔も三度まで (*hotoke no kao mo san do made*) → < *orice răbdare are o limită* > ;
÷ (lit.) [şi faţa lui Buddha - până la a treia oară]

► 前門の虎、後門の狼 (*mae mon no tora, ato mon no ōkami*) → < *un necaz nu vine niciodată singur* >;
÷ (lit.) [tigrul din faţa porţii, lupul de după poartă]

► まかぬ種は生えぬ (*makanu tane wa haenu*) → < *după faptă şi răsplată*; *a semăna vânt şi a culege furtună* > ;
÷ (lit.) [seminţele nesemănate nu vor creşte]

► 馬子にも衣装 (*mago ni mo ishō*) → < *bun ciocan te-a ciocănit, că frumos te-a potrivit* >;
÷ (lit.) [costum şi pentru călăreţ]

► 身から出た錆 (*mi kara deta sabi*) → < *cum îţi aşterni aşa dormi* >;
÷ (lit.) [rugina ieşită din trup]

► 桃栗三年柿八年 (*momo kuri san nen kaki hachi nen*) → < *cu răbdarea treci marea* >;
÷ (lit.) [piersicile, castanele – trei ani, *kaki* (curmal japonez) – opt ani]

► 類は友を呼ぶ (*rui wa tomo o yobu*) → < *cine se aseamănă se adună* >;
÷ (lit.) [sortimentul îşi cheamă prietenul]

► 論より証拠 (*ron yori shōko*) → < *mai bine fapte decât vorbe* >;
÷ (lit.) [decât teorie, probe]

► 焼け石に水 (*yake ishi ni mizu*) → < *cu o rândunică nu se face primăvară* >;
÷ (lit.) [apă pe piatra încinsă]

► 雄弁は銀、沈黙は金 (*yūben wa gin, chinmoku wa kin*) → < *tăcerea e de aur, iar vorba de argint* >;
÷ (lit.) [elocvenţa – de argint, tăcerea – de aur]

► 禍を転じて福となす (*wazawai o tenjite fuku to nasu*) → < *tot răul spre bine* >;
÷ (lit.) [a schimba neşansa şi a o face fericire]

► 割れ鍋に綴じ蓋 (*ware nabe ni toji buta*) → < *petic după sac* >;
÷ (lit.) [capac legat la oala spartă]

VI. MAXIME ŞI CUGETĂRI DIN PATRU *KANJI* [*] [四字塾語]

► 以心伝心 (*ishin denshin*) → < *gând la gând* > ;
÷ (lit.) [suflet transmis prin suflet]

► 一石二鳥 (*isseki ni chō*) → < *a împuşca două vrăbii dintr-o lovitură* >;
÷ (lit.) [o piatră, două păsări]

► 異体同心 (*itai dōshin*) → < *gând la gând cu bucurie* >;
÷ (lit.) [corpuri diferite, aceeaşi inimă]

► 一期一会 (*ichi go ichi e*) → < orice întâlnire este unică >;
÷ (lit.) [un timp, o întâlnire]

► 一日千秋 (*ichi jitsu sen shū*) → < *a sta ca pe ace* > ;
÷ (lit.) [o zi (ca) o mie de toamne]

---

[*] *Kanji* = ‚caracter chinezesc'

► 一長一短 (*icchō ittan*) → < (a fi) şi puncte bune şi puncte slabe >;
÷ (lit.) [o lungime, o scurtime]

► 一朝一夕 (*icchō isseki*) → < *cât ai zice „peşte”* >;
÷ (lit.) [o dimineaţă, o seară]

► 一陽来復 (*ichi yō rai fuku*) → < *a-şi întoarce norocul faţa înspre ...* >;
÷ (lit.) [cu fiecare rază de soare, venirea unui câştig]

► 四苦八苦 (*shi ku hakku*) → < *o nenorocire nu vine niciodată singură* >;
÷ (lit.) [patru nenorociri, opt nenorociri]

► 自業自得 (*ji gō ji toku*) → < *după faptă şi răsplată* >;
÷ (lit.) [fapta proprie, dobânda proprie]

► 十人十色 (*jū nin to iro*) → < *câte capete, atâtea păreri* >;
÷ (lit.) [zece oameni, zece culori]

► 二人三脚 (*ni nin san kyaku*) → < *două capete fac mai mult decât unul* >;
÷ (lit.) [două persoane, trei picioare]

VII. BIBLIOGRAFIE

- Abe, Masao, 1985, *Zen and Japanese Thought*, Honolulu: University of Hawaii.
- Akiyama Nobuo, Akiyama Carol, 1996, 2001 *Japanese and English Idioms. 2001 日本語慣用句・英語イディオム*, U.S.A.: Barron's.
- Boboc, Alexandru, 1988, *Prolegomene la o filosofie modernă a limbajului. Momente semnificative de la W. Von Humboldt la L. Wittgenstein şi M. Heidegger*, în „Secolul 20", nr. 1-2-3.
- Breban, Vasile (et alii), 1969, *Dicţionar de expresii şi locuţiuni româneşti*, Bucureşti: Editura Ştiinţifică.
- Butaciu, Laura, 2009, *Translating idioms through culture*, Arad: Pronum.
- Coseriu, Eugenio, 1994, *Lingvistică din perspectivă spaţială şi antropologică*, Chişinău: „Ştiinţa".
- Idem, 1995, *Introducere în lingvistică*, traducere de Elena Ardeleanu şi Eugenia Bojoga, Cuvânt înainte de Mircea Borcilă, Cluj: Editura Echinox.
- Idem, 2000, *Lecţii de lingvistică generală*, traducere din spaniolă de Eugenia Bojoga, Cuvânt înainte de Mircea Borcilă, Chişinău: Editura Arc.

- Idem, 2001, *L'homme et son language*, Textes réunis par H. Dupuy-Engelhardt, J.-P. Durafour et F. Rastier, Paris: Editions Peeters.
- Dumistăcel, Stelian, 2001, *Până-n pânzele albe. Expresii româneşti*, Iaşi: Institutul European.
- Egan, A., 2008, *Pretense for the complete idiom*, în „NOÛS", 42 (3), 381-409.
- Gheorghe, Gabriel, 1986, *Proverbe româneşti şi proverbele lumii romanice*. Studiu comparativ, Bucureşti: Editura Albatros.
- Hanada, Shūichi, 2011, *Kotowaza. Kojiseigo. Kanyōku o chūshin shita gakushū shidōji reishū,* Tokyo: Meijitosho.
- Horii, Reiichi, 1997, *Kimari monku gogen jiten*, Tokyo: Tokyodoshuppan.
- Humboldt, Wilhelm von, 1988, *Fragmente lingvistice*, în „Secolul 20", nr. 1-2-3, traducere de Ştefan Augustin Doinaş.
- Idem, 2008, *Despre diversitatea culturală a limbilor şi influenţa ei asupra dezvoltării spirituale a umanităţii*, Traducere de Eugen Munteanu, Bucureşti: Humanitas.
- Ikegami, Yoshihiko, 1989, *Introduction*, în Dijk, Teun A. Van (ed.), „Text. (Special Issue: Discourse Analysis in Japan", 9 (3), pp. 263-273.
- Idem, 1990, *Fushigina kotoba, kotoba no fushigi. The Wonder of Language*, Tokyo: Chikumashobō.
- Idem, 1998, *Sign conception in Japan*, în „Semiotics. A Handbook on the Sign-Theoretic Foundations of Nature and Culture", Volume 2, Berlin: Walter de Gruyter, pp. 1898-1910.

- Izeki, Yoshihisa; Kubo, Yasuhito, 2012, *Kenkyū manga. Kotowaza. Kanyōku no himitsu*, Tokyo: Gakken.
- Jakobson, Roman, 1973, *Essais de linguistique générale ** Rapports internes est externes du langage*, Paris: Les Éditions de Minuit.
- Kitahara, Yasuo, 2009, *Kotowaza. Kanyōku kuizu*, Tokyo: Kinnohoshi.
- Lévi-Strauss, Claude, 2013, *Cealaltă faţă a Lunii. Scrieri despre Japonia*, Iaşi: Editura Polirom.
- Lotman, Iuri, 1974, *Studii de tipologia culturii*, în româneşte de Radu Nicolau, Bucureşti: Editura Univers.
- Maynard, Michael L., Maynard, Senko K., 1993, *101 Japanese Idioms. Understanding Japanese Language and Culture Through Popular Phrases*, Ilustations by Taki, Chicago: NTC Publishing Croup.
- Mishima, Yukio, 2000, *Templul de aur*, Traducere din japoneză de Angela Hondru, Bucureşti: Editura Humanitas.
- Miyoshi, Akira, 1985, *The Silent Beat of Japanese Music*, în Yamamoto, Shichibei (et alii), *Japan as I see it. Japanese Essences*, Tokyo: Kodansha.
- Nishitani, Hiroko, 2012, *Iitai koto kara hikeru kanyōku. kotowaza, yojijjukugo jiten,* Tokyo: Tokyodoshuppan.
- Piirainen, Elisabeth, 2012, *Widespread Idioms in Europe and Beyond : Toward a Lexicon of Common Figurative Units*, New-York: Peter Lang.
- Saramandu, Nicolae, 2000, *Lingvistica integrală. Interviu cu Eugen Coşeriu*, Bucureşti: Editura Fundaţiei Culturale Române.

- Shinmura, Izuru, 1991, *Kōjien*, Daiyonban,Tokyo: Iwanamishoten.
- Suzuki, Daisetz T., 1988, *Zen and Japanese Culture*, Tokyo: Tuttle Publishing.
- Tsuchiya, Tetsu, 2014, *Rei de wakaru kanyōku*, Tokyo: Gakken.
- Utaguchi, Hajime, 2014, *Kanyōku. Kojikotowaza jiten,* Tokyo: Seibidoshuppan.
- Wearing, Catherine, 2012, *Metaphor, Idiom, and Pretense*, în „NOÛS", 46 (3), 499-524.
- *** 1995, *Nihongodaijiten*, Tokyo: Kodansha International
- *** 2006, *Longman English-Japanese Dictionary*, Tokyo: Pearson Education Limited.
- *** 2008, *Longman Dictionary of Contemporary English. The living dictionary*, Edinburgh: Pearson Education Limited.
- *** 2009, *Dicţionarul explicativ al limbii române* DEX, Bucureşti: Editura Univers Enciclopedic Gold.
- *** 2014, *Kanyōku. Kojikotowaza. Yojijukugo. Tsukaisabaki jiten*, Tokyo: Tokyo Shoseki Co.
- *** 2014, *Rei de wakaru kanyōku jiten*. Kaitei dai2han, Tokyo: Gakken.